

Универзитет у Београду
Филозофски факултет
Одељење за историју

Дипломски рад

**Политичке идеје Александра Хамилтона
(1755/7-1804)**

Ментор:

проф. др Милош Ковић

Студент:

Милан Вукадиновић

ИС13/65

Београд, септембар 2018.

САДРЖАЈ:

1. Увод.....	2
2. Рани живот.....	3
3. Почеси политичког активизма.....	4
4. Учешће у рату.....	7
5. Критика Конфедерације.....	7
6. Уставотворна скупштина.....	11
7. Федералистички списи.....	15
О циљевима, карактеру и облицима владе у друштву.....	20
Потреба за чвршћим савезом и идеја енергичне владе.....	23
Људска природа у политици.....	28
Сукоб интереса у друштву и њихово регулисање.....	32
Олигархија „организоване мањине“ и „тиранија већине“.....	33
Улога извршне гране у организацији власти.....	34
8. Први секретар финансија.....	36
9. Политички вођа федералиста.....	39
10. Последње године и дуел са Ароном Бером.....	41
11. Закључак.....	42
12. Извори и литература.....	44

Увод

Александар Хамилтон (1755/7-1804) је једна од најистакнутијих личности Америчке револуције и "*отац утемељивач*" Сједињених Америчких Држава али такође и један од оних чији је политички утицај најмање познат и проучаван. Док се већина биографија усредсређује на неки посебан период његовог живота, у овом раду ће пажња бити посвећена, уз главне биографске податке како би се разумео контекст, на основне политичке и економске идеје које су обликовале личност Александра Хамилтона а самим тим и утицале на добар део историје Сједињених Америчких Држава с краја XVIII и почетка XIX века, па све до данашњег дана у коме и даље играју значајну улогу.

Главни извори којима сам се користио за проучавање политичких идеја Александра Хамилтона јесу, што се тиче његовог раног политичког активизма, памфлети објављени у неколико томова сабраних докумената Александра Хамилтона. У средишњем делу рада сам се користио углавном писмима упућеним разним историјским личностима у којима провејава критика послератног уређења САД, као и белешкама Џејмса Медисона са Уставотворне скупштине у којима је представљена Хамилтонова визија за будуће уређење САД. Напоследку као примарни извор од највеће вредности ту су *Федералистички списи* где је Хамилтон као главни иницијатор и аутор 51. од 85 есеја најсистематичније изложио своје кључне политичке идеје с намером да допринесе ратификацији Устава САД.

Од коришћене историографије сам се, поред синтеза о историји САД-а Хенрија Бемфорда Паркса и Филипа Џенкинса, користио и доступном литературом на енглеском језику која се дотиче појединих специфичних питања у вези са Хамилтоновим политичким идејама. Оне бацају највише светла на познији период његовог живота, почевши од позиције секретара финансија у администрацији првог председника Џорџа Вашингтона. Хамилтон је на тој позицији кроз неколико извештаја поднетих Конгресу поставио темеље за економску политику САД, која се огледала у успостављању јавног дуга, оснивању националне банке и програму државне помоћи индустријској производњи. Такође сам се позабавио и улогом коју је одиграо у формирању првог партијског система САД налазећи се у врху партије федералиста, као и утицајем који је остварио у формулисању њене спољне политике, закључно са последњим годинама и сукобом са Ароном Бером који се завршио трагичном смрћу у двобоју.

Рани живот

Александар Хамилтон се родио 1755. или 1757.¹ године и провео је детињство на острвцу Ст. Невис у некадашњој британској колонији Западној Индији као непризнати син шкотског трговца и мајке британско-хугенотског порекла. Околности под којима се формирао биле су неповољне, а многе појединости су остале неразјашњене. Мајка му је била из сиромашне породице и у шеснаестој години удала се за данског Јеврејина кога је напустила после пет година. Из ванбрачне заједнице коју је после неуспелог првог брака засновала са Џејмсом Хамилтоном, досељеником из Шкотске, родио се Александар и још једно дете. Његов отац је био имућан трговац, али је током времена знатно осиромашио што га је навело да напусти породицу. Пошто их је отац напустио, заједно с мајком одлази на острво Ст. Крој где јој помаже радећи у продавници и стиче прва практична економска сазнања.

Након мајчине смрти 1768. Александар се са десет-дванаест година запослио као помоћни службеник у књиговодственој компанији где почиње да изражава амбиције за које каже да је спреман жртвовати свој живот, али не и карактер. Млади Хамилтон, поред посла у којем је напредовао, веома много чита, вежба се у писању и учи француски, којим је течно говорио. Његов таленат је доста обећавао а његове пословне способности као и литерарни дар који је испољио објавивши у локалним данско-америчким новинама веома успео опис олује под насловом „Хурикан“ (оркан, вихор), врло брзо су импресионирали послодавце који су одлучили да га пошаљу на даље школовање у северноамеричке колоније. Тако је Хамилтон лета 1773. отпловио преко Бостона за Њујорк. Исте јесени уписан је као студент са специјалним статусом на студије на Краљевском колеџу (данашњи Универзитет Колумбија, на којем једна од неколико зграда носи Хамилтоново име, као и што једна друга носи име Џона Џеја, а трећа име Михајла Пупина²). Већ следеће године, Хамилтон се активно укључује у политичку борбу колониста против енглеске власти, која се тада још увек води памфлетима.

---

¹ Тачна година његовог рођења, па и узраст у време смрти мајке, остали су спорни. Он сам увек је наводио да је рођен 1757. сходно чему је и амерички председник Двајт Ајзенхауер прогласио 1957. за годину у којој ће се славити двестагодишњица Хамилтоновог рођења. Међутим, истраживања у Државном архиву Данске, открила су да је у оставинској расправи после смрти Хамилтонове мајке (1768) наведено да је имала сина Александра којем је 13 година. (види: *The Papers of Alexander Hamilton*, ed. Harold C. Syrett, , vol. 1, 1768–1778, Columbia University Press, New York 1961, стр. 1–3.)

² В. Становчић, у: Hamilton, Medison, Džej, *Federalistički spisi*, Radnička štampa, Beograd 1981, стр. 66.

Почеци политичког активизма

Хамилтон је започео своје политичко деловање писањем низа памфлета којима је оповргавао ставове лојалистички настројених памфлетиста. У првом од њих под називом „*Пуна одбрана мера конгреса од клевета њихових непријатеља*“ (објављеном 15. децембра 1774) одговара на ставове из списка потписаног са „један вестчестерски фармер“ у којем овај брани енглески колонијални систем нападајући мере Првог Континенталног конгреса. У њему Хамилтон оспорава став да се сукоб колониста са Великом Британијом заснива на тривијалном питању какав је порез од три пенија на чај већ „као што читав свет зна, на овом интересантном питању; да ли становници Велике Британије имају право да управљају животима и имовином становника Америке, или не?“³ У наставку памфлета Хамилтон критикује право енглеског парламента да доноси законе без пристанка самих Американаца позивајући се истовремено и на сâме енглеске законе као и на идеје природног права покушавајући да покаже да су захтеви Американаца засновани на чврстим принципима и да су мере предузете за бојкот британске робе оправдане природним законом самоочувања. У њему се налазе и зачеци идеја које ће свој врхунац достићи касније у *Федералистичким списима*, наиме да у грађанском друштву сједињена снага више чланова омогућава безбедност и стабилност сваком посебном члану, тако да ниједан посебан члан не може да доведе у опасност сигурност и срећу осталих чланова а да не постане заједнички непријатељ остатку који има не само дужност, већ се може сматрати и саучесником ако такве повреде не спречава, тако што ће међусобно контролисати једни друге.⁴

У следећем памфлету насловљеном „*Оповргнути фармер*“ (објављеном 23. фебруара 1775) Хамилтон наставља да образлаже одређене политичке идеје којима оправдава поступке већ захуктале револуције кроз критику разлога којима је поменути „вестечерски фармер“ образлагао супрематију британског парламента над колонијама Хобсовим идејама да су у првобитном стању природе људи ослобођени сваког ограничења закона и власти и да се слабији морају подредити јачем, односно Америка Британији, позивањем на тврдње утицајног британског правника Вилијама Блекстоуна

---

³“*A Full Vindication of the Measures of the Congress &c.*“ (Founders Online, National Archive, <http://founders.archives.gov/documents/Hamilton/01-01-02-0054>, приступљено 15. августа 2018); Оригинални извор: *The Papers of Alexander Hamilton*, ed. Harold C. Syrett, vol. 1, 1768–1778, Columbia University Press, New York 1961, стр. 45-78.

⁴ Исто.

да „ниједан људски закон нема никакву валидност ако је у супротности са врховним природним законом, а они који јесу валидни, вуку сав ауторитет из претходног.“⁵

„Сходно томе“ - наставља Хамилтон – „извор сваке грађанске владе, праведно успостављене, мора бити добровољан договор између владара и оних над којим се влада, и мора бити подложен таквим ограничењима која су неопходна за сигурност *апсолутних права* потоњих; јер на основу чега се може заснивати право да било који човек или више људи управља другима, осим на пристанку? Узурпирати власт над људима упркос томе, или захватити шира овлашћења него што су они спремни да повере, значи прекршити закон природе који сваком човеку даје право на личну слободу, и стога се не може захтевати било каква обавеза на послушност.“⁶

Подвргавајући мере Парламента оваквим критеријумима, Хамилтон настоји да покаже како су оне неправедне тиме што су субверзивне за америчке природне слободе јер се успоставља ауторитет над њима на који они нису никако пристали. Лишавајући Американце моралне сигурности над животима и својином на које имају право, а који су према њему крајњи циљ које једно друштво треба да обезбеди, Хамилтон тврди да таква сигурност не може постојати док год немају учинка у доношењу закона који се на њих односе, и док год је у интересу њиховим, контроли неподложним законодавцима, да их угњетавају колико је то могуће.⁷

У наставку Хамилтон оповргава „фармеров“ аргумент да је одбацивање ауторитета Парламента истовремено и одбацивање подаништва краљу Велике Британије, тврдњом да је краљ Велике Британије истовремено краљ Америке врлином уговора између колониста и краљева Велике Британије а не одлуком Парламента. Будући да су колоније осниване кроз повеље и под заштитом енглеских краљева који су ступали у споразуме са њима, из тих споразума потиче и дужност заштите од стране краљева као и дужност верности са колонијалне стране. У складу са тим, Хамилтон сматра да право Парламента да доноси законе колонијама не може бити оправдано ни на каквим разумним основама.

---

⁵ W. Blackstone, *Commentaries on the Laws of England*, vol. 2, University of Chicago Press, Chicago 1979, стр. 20.

⁶ “The Farmer Refuted, &c.” (Founders Online, National Archives <http://founders.archives.gov/documents/Hamilton/01-01-02-0057> приступљено 15. августа 2018); Оригинални извор: *The Papers of Alexander Hamilton*, ed. Harold C. Syrett, vol. 1, 1768–1778, Columbia University Press, New York 1961, стр. 81-165.

⁷ Исто.

Тврдећи да је неотуђиво право сваког Енглеца да има удела у доношењу закона који се тичу његовог живота и имовине, он та иста права изборима делегира на своје представнике. Како је тим представницима у сопственом интересу (за који сматра да је најутицајнији од свих људских подстицаја) да не злоупотребљавају свој положај, јер ће тиме изгубити поверење које им је изборима дато на пар година, Хамилтон сматра да ће се негативне последице њихових одлука одразити на њих саме тиме што ће бити на дохвату гневу своје изборне основе за све неправде које почине у том периоду, и ради чега ће се држати у оквиру датих граница.

Насупрот томе, та врста сигурности нестаје када се британском Парламенту припише право јурисдикције над колонијама, јер тада може бити у интересу појединим представницима да наставе да тлаче и намећу нове намете колонијама како би својим изборним телима обезбедили привилегије. Такође указује на то да љубомора (за коју сматра да је преобладајућа одлика људских страсти) на огромне територије, благодатне климе и богатство земље којом обилује, као и убрзан раст становништва и индустрије Америке природно изазива подозрење о њеној могућој независности. Једном кад та иста љубомора преовлада и између владара и његових поданика, она се показује као пропаст сваког грађанског друштва.⁸

Хамилтон у наставку тврди да је искуство показало да када околности доведу људе у невоље њихови владари најчешће прибегавају оштрим, окрутним и тлачитељским средствима јер сматрају да немају сигурности у власти до у страху који том истом влашћу изазивају. Пример таквих мера у Америци јесте држање стајаће војске, издржаване од новца самих колониста, под изговором безбедности, а у ствари је њена стварна улога у држању Американаца у стању потпуне беде и ропства.

Хамилтон се даље позива на Дејвида Хјума који тврди да је општепозната политичка максима да без система контроле и равнотеже у осмишљавању било које врсте власти сваког човека треба сматрати подлацем у политици који нема другог интереса до сопственог. Како се једино кроз такав систем човек може натерати да ради за опште добро јер без њега не постоје никакве сигурности за људске слободе осим добре воље владара, Хамилтон узимајући те опсервације за истините тврди да се оне још више примењују кад једна заједница каква је Велика Британија управља другом, односно Америком, и да је јасно да без икакве контроле над представницима Велике

---

⁸ Исто.

Британије који нису подложни одговарању за кршење права колониста, то значи да они немају никакво право да над њима управљају.⁹

С ова два написа се уједно завршава памфлетистички и започиње активнији, војнички део Хамилтоновог ангажовања на страни америчких револуционара.

Учешће у рату

У августу 1775, Хамилтон је постао припадник чете милиције с којом узима учешће у првим борбама, да би после пола године већ био, у чину капетана, постављен за команданта једне артиљеријске јединице. Поред амбициозности, упорности и интелигенције, у борбама које су следиле испољио је и изузетну храброст и војничке способности, успешно бранећи положаје где је командовао и освајајући места која је нападао. Након што је у марту 1776. постао капетан артиљерије, Хамилтон се истакао у више битака, између осталог и код Трентона, па је привукао пажњу генерала Вашингтона који га је првог марта 1777. произвео у свог личног ађутанта и доделио му чин потпуковника.¹⁰

Током наредне четири године био је задужен за његову личну кореспонденцију а Вашингтон му је поверавао значајне мисије војне и политичке природе. Хамилтон је за то време сачинио нацрт значајног Вашингтоновог извештаја Конгресу о реорганизацији армије, предложио да се и црнци примају у војску и ангажовао се против ратних шпекуланата, најоштрије осуђујући оне који јавне функције злоупотребљавају ради личне користи и оне којима су трговачке профити изнад јавног добра.¹¹ Захваљујући свом познавању француског језика постао је и официр за везу између Вашингтона и француских генерала. С овог места је повучен 1781. године када је постао командант пешадијског батаљона корпуса маркиза де Лафајета с којим је учествовао у завршним операцијама код Јорктауна.¹²

Критика Конфедерације

Након завршетка рата Хамилтон започиње озбиљнију политичку каријеру када у новембру 1782. бива изабран за делегата државе Њујорка у Конгресу Конфедерације.

---

⁹ Исто.

¹⁰ М. Е. Newton, *Alexander Hamilton: The Formative Years*, Eleftheria Publishing, Phoenix 2015, стр. 188.

¹¹ В. Становчић, у: *Federalistički spisi*, стр. 67.

¹² С. А. Conant, *Alexander Hamilton*, The Riverside Press, Cambridge 1901, стр. 7.

Како је међу политичарима све више превладало уверење о потреби да се мења Устав Конфедерације како би се неке ствари побољшале, међу онима који су се свим снагама залагали за радикалније мењање Конфедерације био је и сâм Хамилтон. Још пре него што је Устав Конфедерације био ратификован, он је указивао на недостатке Конфедерације чију децентрализовану природу и зависност од добровољних прилога појединачних држава је критиковао још у току самог рата будући да по Одредбама Конфедерације¹³ Конгрес није имао право да сакупља порезе и захтева новчане прилоге од држава а тај недостатак стабилног извора прихода је довео до тога да је снабдевање војске у потпуности зависило од страних позајмица.

Тако је Хамилтон у једном писму датираним 13. фебруара 1778. а упућеном Џорџу Клинтону (касније најоштријем Хамилтоновом опоненту у контроверзи федералисти-антифедералисти), дакле, десет година пре него што је у *Федералистичким списима* поновио исте ставове, писао: „Има једна ствар која често заокупља моју мисао, и која захтева пажњу сваког међу нама ко има разума и разборитости – мислим на дегенерисање представништва у великом сабору Америке. Тужна је истина, господине, чије последице свакодневно видимо и осећамо, да у поменутом телу нема много мудрости, као што би требало да буде и као што успех наше ствари апсолутно захтева... Америка је једном имала представништво које је могло бити на част било којем добу и нацији. Садашњи отпадак збуњује и опасан је... Како се може испољити наша заједничка снага, ако је њено прикупљање у тако слабом, глупим и несигурним рукама? Како се можемо надати успеху у нашим европским

---

¹³ Одредбе Конфедерације представљале су „основни закон“ америчких држава 1781-1789. После започињања борбе за независност Конгрес је приступио изради једног правног акта који је требало да у одговарајућој мери обавезује све државе. Према овоме акту, Конгресу је поверено право да одлучује о рату и миру и управља вођењем рата, да изгради морнарицу, да врши надзор над дипломатским односима, кује новац и емитује новчанице, организује поштанску службу, уређује трговину са Индијанцима и решава граничне спорове између држава. Сва права која нису предата Конгресу остала су државама (укључујући и право опорезивања и регулисања трговине). Према Одредбама Конфедерације, свака је држава имала један глас у Конгресу. У свим важнијим стварима тражио се пристанак девет од тринаест држава, а за измену Одредби једногласност. Створени су и рудиментарни облици извршне и судске власти: Председник је у ово време био један од делегата изабраних на годину дана и председавао је конгресним седницама. И поред очигледне лабавости овога Савеза Одредбе Конфедерације су у низу ствари ограничавале поједине државе, онемогућавајући им, углавном, да склапају споразуме са страним државама, или међусобно, и да тиме доводе у питање будућност Савеза и исход рата за независност. До стварања ефикаснијег система, какав је уобличен америчким Уставом, Одредбе о Конфедерацији које су у суштини представљале лабаву „лигу пријатељства“, успеле су и поред свих тешкоћа да одрже Савез на окупу.

преговорима, ако европске нације немају поверења у мудрост и снагу велике континенталне владе?¹⁴

Две године касније, у писму делегату Њујорка у Континенталном конгресу, Џејмсу Дуану датираном 3. септембра 1780, Хамилтон има целовиту визију енергичне континенталне владе. Ово писмо су неки оценили као израз „политичке филозофије националиста“, а други су га третирали као малу „расправу о влади“.¹⁵ Овде је Хамилтон писао: „Први корак мора бити давање Конгресу овлашћења која ће одговарати јавним потребама... Конфедерација, по мом мишљењу, треба да да Конгресу пуни суверенитет, осим у они стварима унутрашње политике које се тичу имовинских права и односа између појединаца и утврђивања унутрашњих пореза“.¹⁶ Сматрајући да конфедерација каква је била није подобна ни за рат ни за мир, да Конгрес нема самопоуздања ни снаге да републику сачува од недаћа, он излаже да би Конфедерацији требало обезбедити:

1. Трајне изворе прихода на тај начин што би сама могла да утврђује и да сакупља приходе из одређених извора (пореза)
2. Да Конгрес одмах почне са наименовањем одређених високих државних функционера (за спољне послове, рат, финансије, трговину и сл.)
3. Да се оружане снаге вежу за Конгрес;
4. Да се оснује федерална банка која би се ослањала на јавна и приватна средства и која би преузимала финансијске обавезе и права државе („А зашто ми не бисмо могли имати Америчку банку?“ – питао се Хамилтон).¹⁷

Годину дана касније, у чланку у листу *New York Packet* (30. августа 1781) под карактеристичним псеудонимом „Континенталист“ (тј. припадник континенталне армије, али и присталица континенталне владе уместо тринаест влада појединих државица), Хамилтон пише: „Власт без средстава, у једном политичком друштву, то је

---

¹⁴ “From Alexander Hamilton to George Clinton” (Founders Online, National Archive, <https://founders.archives.gov/documents/Hamilton/01-01-02-0365>, приступљено 15. августа 2018); Оригинални извор: *The Papers of Alexander Hamilton*; ed. Harold C. Syrett, vol. 1, 1768–1778, Columbia University Press, New York 1961, стр. 425–428.

¹⁵ В. Становчић, у: *Federalistički spisi*, стр. 27.

¹⁶ “From Alexander Hamilton to James Duane” (Founders Online, National Archive, <http://founders.archives.gov/documents/Hamilton/01-02-02-0838>, приступљено 15. августа 2018); Оригинални извор: *The Papers of Alexander Hamilton*, ed. Harold C. Syrett, vol. 1, 1768–1778, Columbia University Press, New York 1961, стр. 400–418.

¹⁷ В. Становчић, у: *Federalistički spisi*, стр. 28.

пуко име. Све док траје потпуна зависност Конгреса од повремених додела средстава од стране држава за исплате трошкова *федералне владе*, она неће имати ни достојанства, ни снаге, ни кредита.¹⁸

Хамилтон је у истом духу наставио да пише и агитује наредних година. Користећи се могућношћу приступа законодавном телу државе Њујорк и познајући многе утицајне личности, Хамилтон је јула 1782. предложио законодавном телу ове државе резолуцију којом се друге државе позивају на сазивање уставотворне скупштине. Ту је истакнуто да постојећи систем излаже опасности заједничку ствар и оставља све на милост догађајима. Резолуција је била једногласно прихваћена у оба дома законодавног тела државе Њујорк и представља први званични предлог на путу који је касније довео до Уставотворне конвенције.¹⁹

Не сме се никако претпоставити да је већина политичара у Америци била једнодушна о домету промена које би требало извршити у систему. О овом питању су се убрзо искристалисале две струје – федералисти и антифедералисти. Федералисти су хтели чвршће организовану федерацију са компетентном централном владом и сматрали су да је зато потребан нови уставни систем. Антифедералисти су постепено под притиском недаћа прихватили нужност неких измена у систему Конфедерације, сматрајући да основни конфедерални аранжман не сме да се доводи у питање јер им је изгледао као залога слобода појединаца и права држава и локалних заједница. Код првих корака ради сазивања једне конференције, која би размотрила недостатке Конфедерације и предложила побољшања, говорило се о ограниченом домету евентуалних промена. Да је којим случајем поменута идеја „новог устава“, вероватно би цела ствар пропала у самом зачетку. Могла би се поставити хипотеза о прикривеном деловању федералиста ради остварења њихова наума, али о томе нема никаквих доказа пре конференције одржане у Анаполису септембра 1786. године којој су присуствовали представници само пет држава између којих и Хамилтон као делегат државе Њујорк.²⁰

Према казивању Џејмса Медисона, извештај са овог скупа упућен појединим државама у којима се предлаже нови састанак на који би дошли опуномоћеници свих држава да се састану у конвенцију која би поред осталих питања разматрала и

---

¹⁸ “The Continentalist No. IV”, (Founders Online, National Archive, <http://founders.archives.gov/documents/Hamilton/01-02-02-1191>, приступљено 15. августа 2018); Оригинални извор: *The Papers of Alexander Hamilton*, ed. Harold C. Syrett, vol. 1, 1768–1778, Columbia University Press, New York 1961, стр. 669–674.

¹⁹ В. Становчић, у: *Federalistički spisi*, стр. 28.

²⁰ Исто, стр. 33.

„евентуална друга која би можда стање јавних послова захтевало“ написао је лично Александар Хамилтон. Федералисти су схватили да овај скуп није право место ни прави начин да се предложи реформе које су они желели да се изврше па су предложили да се нова конвенција одржи другог понедељка у мају 1787. године у Филаделфији. У извештају са конференције који је упућен државицама САД, истакнуто је да се потреба побољшања не односи само на регулисање трговине, како је било предвиђено конференцијом у Анаполису, него и на „друге важне ствари... које би омогућиле Конгресу да стварно одговори потребама Уније“.²¹ Као одговор на такву решеност Конгрес је 21. фебруара 1787. упутио препоруку државама да одговоре на позив и пошаљу делегате на нову конвенцију у Филаделфији која се с обзиром на функцију коју је одиграла с правом може назвати Уставотворном скупштином.

Уставотворна скупштина

Конвенција у Филаделфији се састала 14. маја 1787. и радила је до 17. септембра, када је 39 од 55 делегата потписало предлог новог устава. Они који су током четири месеца политичких и идејних дуела, напорних расправа и тражења довели своје дело до краја потписивањем Устава називају се у Америци „очеви утемељивачи“. У њих је, поред већ истакнутих великих имена револуције попут Џорџа Вашингтона, који је истом и председавао, Бенџамина Франклина, Џејмса Медисона и многих других спадао и сâм Александар Хамилтон као делегат Њујорка.²² Његов утицај је био знатно ограничен. Свој предлог о устројству нове државе изнео је на седници од 18. јуна говором који је трајао пуних пет часова и за који су неки рекли да се састојало из предавања о политичкој филозофији. Хамилтон је изнео предлог који ће касније постати познат као британски модел.²³

Према забелешкама са Конвенције које је оставио Џејмс Медисон, Хамилтон је своје излагање започео одбацивањем оба до тада предложена плана са којима није био нимало задовољан, односно „планом Вирџиније“, или планом „великих држава“, којим је било предвиђено да се дводомно национално законодавно тело бира на тај начин што би први дом бирао народ, а свака држава имала број посланика пропорционалан броју њених становника или доприносима буџету док би други дом био биран од стране

---

²¹ Исто, стр. 34.

²² Исто, стр. 37.

²³ F. Dzenkins, *Istorija Sjedinjenih Američkih Država*, Filip Višnjić, Beograd 2002, стр. 63.

првог са листе посланика које би предложиле појединачне државе, као ни са планом „Њу Џерсија“ или планом „малих држава“, којим је било предвиђено да се формира јака национална влада али да се одржи једнакост држава, тако што би у једнодомном федералном законодавном телу свака држава имала једнако представништво и један глас, чиме би Савез суштински одржао карактер конфедерације.²⁴

У том контексту треба посматрати његов говор од 18. јуна. По његовим схватањима, односно духу континентализма какав је заступао, одговарала би само јака јединствена централизована власт, којој би биле потпуно подређене владе појединачних држава. Он је поднео свој, тзв. Хамилтонов план у 11 тачака. То је подразумевало стварање хибридне форме власти која је требала да споји континуитет монархијске власти са слободама републике као начин одбране од анархије и тираније истовремено: „*Дајте сву власт већини, она ће угњетавати мањину. Дајте сву власт мањини, она ће угњетавати већину*“²⁵ тврдио је Хамилтон.

По његовом предлогу председник и Сенат би били бирани доживотно под условом "доброг понашања" што је подразумевало да су били подложни опозиву под оптужбом за "издају, корупцију или за друге велике злочине и преступе" и сачињавало главну супротност идеји наследне монархије. Насупрот томе стајао би Представнички дом чији би се састав бирао сваке треће године општим гласањем, па би на тај начин монархијски начин управљања представљао председник, аристократски Сенат а демократски Представнички дом.²⁶ Његова концепција је била унитаристичка, а истовремено је игнорисала тада присутне захтеве за демократијом. Предвидео је вишестепене изборе. Дводомно федерално законодавно тело могло би да доноси законе било које врсте без икаквих ограничења. Ово тело би бирало Централну извршну власт – „генералну владу“. Ова влада би именовала гувернере или „председнике“ појединих држава и на ове „делегира“ толика овлашћења да би они имали право вета на законе које доносе законодавна тела државица. Највише му је сметала сувереност државица и сматао је да се никакво побољшање Конфедерације не може постићи све док та сувереност постоји.

---

²⁴ В. Становчић, у: *Federalistički spisi*, стр. 42.

²⁵ *Debates on the Adoption of the Federal Constitution*, ed. J. Elliot, Lenox Hill Pub. & Dist. Co, Philadelphia 1846, стр. 203.

²⁶ R. Chernow, *Alexander Hamilton*, Penguin Books, New York 2004, стр. 186-187.

После анализе искуства Амфикионског савеза у Грчкој и Немачке конфедерације, Хамилтон каже: „Да бисмо избегли зла која откривају ова разматрања, ми морамо успоставити једну националну и општу владу која ће бити потпуно суверена, а укинути разликовање на државе и њихово деловање“²⁷. Један делегат је Хамилтоново излагање одмах прокоментарисао као залагање за укидање влада поједначаних држава и додао да је срећан што су Хамилтона за његово храбро и одлучно залагање за укидање влада појединачних држава, хвалили сви центлмени, али га ниједан није подржао.²⁸

Његов предлог је убрзо био и одбачен јер су његови противници у њему видели исувише понизно обожавање и копију оне исте Енглеске од које су се Американци тек недавно осамосталили.²⁹

Хамилтон је у још току саме Уставотворне скупштине, као и много година касније оптуживан од својих политичких противника да хоће да укине владе држава чланица Савеза, да заговара систем какав је британски и да је предлагао монархију као облик извршне власти. Он је ове ствари порицао већ у Уставотворној скупштини, затим у писмима пријатељима, а у његовим концептима за иступање 18. јуна није пронађено ништа што би ове оптужбе као такве сасвим чврсто подржало.³⁰

Међутим, подвргао је критици демократију, изражавао неверицу у народ, а цело излагање 18. јуна му је било неодмерено и нејасно. Може се с правом претпоставити да је разочаран са дотадашњим предлозима и забринут да ће се све завршити незнатним реформама Конфедерације, Хамилтон желео да поднесе један план радикално другачијег карактера, како би навео Скупштину да као умерено и прихватљиво средње решење прихвати предлог какав је онај који је на бази предлога Вирџиније био формулисао један комитет, односно „план Конектиката“ или „велики компромис“ којим се наша средина између „плана Вирџиније“ и „плана Њу Џерсија“ тиме што је предвиђено законодавно тело у којем би први дом био заснован на пропорционалном (с обзиром на број становника) а други на једнаком представништву (свака држава у

---

²⁷ "James Madison's Notes of the Constitutional Convention" (<http://consource.org/document/james-madisons-notes-of-the-constitutional-convention-1787-6-18/20180514160636/>, приступљено 15. августа 2018);

Оригинални извор: *The Records of the Federal Convention of 1787*, ed. Max Farrand, vol. 1, Yale University Press, New Haven 1911, стр. 282-93.

²⁸ B. Mitchell, *Alexander Hamilton: Youth to Maturity, 1755-1788*, The Macmillan Company, New York 1957, стр. 391.

²⁹ Dženkins, *нав. дело*, стр. 71.

³⁰ Chernow, *нав. дело*, стр. 186-187.

другом дому има исти број представника) чиме је дошло до прекретнице у раду Уставотворне скупштине.³¹

Хамилтон је 30. јуна напустио Уставотворну скупштину и отпутовао за Њујорк, али је после неколико дана с извесним изразима кајања писао Вашингтону (3. јула) да је разочаран атмосфером на скупу у Филаделфији за који се боји да неће ићи довољно далеко, јер се многи делегати боје да не шокирају јавно мњење, па се због тога може „испустити златна прилика да спасемо америчку империју од разједињавања, анархије и беде“³². Сматрао је да никакве шаролике и слабашне мере не могу довести до циља. Вашингтон је своме некадашњем ађутанту с бојног поља одговорио већ 10. јула с поруком да жели да се Хамилтон врати, јер је „криза подједнако значајна и забрињавајућа, и под таквим условима никаква опозиција не сме обесхрабрити да се делује све док се не ставе потписи“³³ (на текст устава).

Међутим, Хамилтон се у Филаделфију вратио накратко тек једног августовског дана, а поново је дошао тек 5. или 6. септембра, а већ 8. септембра је изабран и у Комитет за редакцију Устава. Он је последњег дана рада Уставотворне скупштине, 17. септембра, заједно са Бенцамином Франклином настојао убедити делегате да треба да потпишу Устав. На исто их је примером подстицао и Џорџ Вашингтон, који је први ставио свој потпис. Истраживањима је накнадно утврђено да је Хамилтон својеручно испод текста Устава исписао имена држава како би делегати стављали своје потписе испод имена државе коју представљају. Изражавајући уверење да сви треба да потпишу Устав, јер би у супротном могли начинити велику штету, Хамилтон је нагласио да идеје ниједног човека нису биле удаљеније од овог плана него што су биле његове, али да се не сме двоумити између анархије и потреса на једној страни и добре прилике која се може очекивати од овог плана на другој страни.³⁴

Иако је његов предлог био одбијен, оног тренутка кад је коначна верзија устава предложена на усвајање државама, Хамилтон је уз Џејмса Медисона и Џона Џеја

---

³¹ В. Становчић, у: *Federalistički spisi*, стр. 42-43.

³² “From Alexander Hamilton to George Washington” (Founders Online, National Archive, <http://founders.archives.gov/documents/Hamilton/01-04-02-0110>, приступљено 15. августа 2018); Оригинални извор: *The Papers of Alexander Hamilton*, ed. Harold C. Syrett, vol. 4, January 1787–May 1788, Columbia University Press, New York 1962, стр. 223–225.

³³ “From George Washington to Alexander Hamilton” (Founders Online, National Archive, <http://founders.archives.gov/documents/Washington/04-05-02-0236>, приступљено 15. августа 2018);

Оригинални извор: *The Papers of George Washington*, ed. W. W. Abbot, Confederation Series, vol. 5, 1 February 1787–31 December 1787, University Press of Virginia, Charlottesville 1997, стр. 257.

³⁴ В. Становчић, у: *Federalistički spisi*, стр. 38-40.

постао покретачка снага његове ратификације и уз њихову помоћ је објавио низ есеја у одбрану устава који ће постати познати као *Федералистички списи*.³⁵

Федералистички списи

Федералистички списи су серија од 85 есеја који дају изврсну анализу уставно-правних, историјских, политичко-теоријских, економских и антрополошких елемената на основу којих је оправдаван и популарисан предлог устава САД из 1787. године и нови облици држава и влада републиканског и федералног система. Наглашавали су да тај Устав ограничава сваку власт, узајамну контролу и равнотежу грана власти, анализирајући све облике истих и упоређујући их како са историјским, тако и са схватањима великих мислилаца на чије су се идеје освртали.

Федералистички списи (Federalist Papers) или *Федералист (The Federalist)* написани су према замисли и плану Александра Хамилтона, уз сарадњу Џона Џеја и Џејмса Медисона, серијом написа упућених „народу државе Њујорка“, а објављиваних у њујоршком часопису *Федералист* од октобра 1787. до маја 1788. (с надом да ће их прихватити и у другим крајевима Америке) у време оштрих полемика и политичких сукоба око предлога Устава САД чија је судбина зависила од тога да ли ће бити ратификован од две трећине држава (од укупно тринаест, за прихватање Устава се захтевало да га прихвате скупштине девет држава). Управљачке елите у неким од тринаест држава Конфедерације биле су од почетка против успостављања јаке владе и заједничке државе. Стварање новог облика државе и владе било је део плана круга значајних мислилаца и политичких активиста који су знали колико тешкоћа морају савладати да би обезбедили будућност САД, а историја тога подухвата показује колико и како су тактички поступали да би се превазишле погубне мане Конфедерације. Расположење за прихватање Устава било је различито, али је у већим и моћнијим државама, као што су биле Вирџинија и Њујорк, исход одлучивања био неизвесан. А од подршке је зависила будућност америчког подухвата да се успостави систем који би Конфедерацију САД реформисао у савезну државу са ефикасном уставном владом републиканског облика. Кад је предлог Устава САД завршен, малтене трећина делегата, која је учествовала у његовом прављењу није га потписала (од 55 делегата, предлог је потписало само 39). Разлози за непотписивање били су у партикуларним

---

³⁵ Dženkins, *нав. дело*, стр. 67.

интересима какве су делегати и њихови бирачи заступали, али и у томе што у предлогу Устава није било одредби о правима и слободама грађана.³⁶

Критичари су замерали да Устав у ствари није дао федерално решење, него да је плод завере усмерене на успостављање централне националне владе, а то је за критичаре значило успостављање деспотизма који би државе чланице свео на провинције. Све док није донето првих десет амандмана на Устав (ступили су на снагу 1791) одсуство „декларације о правима“ узимано је као један од највећих недостатака Устава. Функција председника изгледала им је као сувише моћна и зато су га упоређивали с положајем монарха не либећи се да га у време ратификационих скупштина упореде и идентификују са ранијом улогом Џорџа III. Ни присталице радикалне демократије нису прихватиле Устав, иако је он у неким питањима давао већу улогу народу него државама чланицама. Овим радикалима је изгледало да систем омогућава богатијим да управљају земљом и да притискују и тлаче сиромашне.³⁷

Сви есеји у *Федералистичким списима* потписани су псеудонимом – „Публиус“.³⁸ Иза псеудонима „Публиус“ крила су се три аутора, међусобно различитог темперамента, социјалног порекла, политичких опредељења и судбина. Они су били привремено уједињени у настојању да америчка Унија добије Устав, који би на

---

³⁶ В. Становчић, „Федералист“, у: *Темељи модерне демократије*, Завод за уџбенике; Досије студио, Београд 2011, стр. 246-247.

³⁷ Исто, стр. 259-260.

³⁸ Псеудоним „Публиус“ изабран је по узору на Публиуса Валериуса, који је био заслужан за збацивање последњег римског краља тиранина („Тарквинија Охолог“), и који је затим овај преврат довршио на тај начин што је успоставио стабилну и праведну републиканску владавину. *Плутарх у својим Упоредним животописима* истиче како је сваки Публиусов чин одрицања од власти и њених симбола, повећавао његов стварни утицај и добровољно покоравање народа, који га је назвао „Пријатељ народа“ (Poplicola). Хамилтону је било познато у енглеском издању Плутархово дело које се иначе у Америци тога доба много читало и инспирисало многе друге познате Американце. У Хамилтоновим ратним бележницама из 1776. налазе се поједне изреке и значајнија места из биографија Демостена и Нуме из Плутархових *Живота племенитих Грка и Римљана*, а Хамилтонов син је казивао да је Плутарх био међу омиљеним писцима његовог оца још пре него што је дошао у САД. Политичким слоганом „Пријатељ народа“ служио се и Жан-Пол Мара у Француској револуцији кад је своје листу дао то име. Скривањем иза псеудонима „Публиус“ аутори *Федералистичких списа* су постигали извесне политичке предности, али они су у ствари наставили обичај веома раширен за време Америчке револуције – да политички актери своје погледе износе скривени иза псеудонима. Античка историја је не само пружила масу легендарних имена, него је и инспирисала њихове носиоце, па и Александра Хамилтона. Хамилтон је користио мноштво псеудонима. Они су у различитим ситуацијама требало не само да сакрију аутора који стоји иза њих, него и да својом историјском симболиком и поруком јаче нагласе оно што је Хамилтон желео да каже. Један од првих псеудонима који се послужио био је „Публиус“ (већ 1778). Овим псеудонимом потписао је и ауторе *Федералиста*. Други псеудоними којима се служио били су: „A Sincere Friend of America“, (Истински пријатељ Америке) „An American“, „the Continentalist“, „Pericles“, „Pacifcus“, „No Jacobin“, „Lucius Grassus“, „Detector“, „Tully“, „Titus Manlius“, „Amicus“, „Mettellus“, „A Plain Honest Man“ („Једноставни поштени човек“). О смислу и моменту појединих Хамилтонових псеудонима види: D. Adair, *A Note on Certain of Hamilton's Pseudonyms*, у: *The William and Mary Quarterly*, vol. 12, No. 2, стр. 282–297, Williamsburg 1955.

унутрашњем плану обезбедио републикански политички систем таквог устројства да онемогући превелику концентрацију власти са јачом улогом савезних органа, чиме би се обезбедило од опасности унутрашњих раздора и тиме створили услови за бржи, пунији и слободнији развитак друштва, и да се створи већа јединствена заједница удружених држава, која би према иностранству била довољно моћна и обезбеђена од уплитања са стране.³⁹

Иако се често у САД и изван њих изражава мишљење да Американци као практичан народ нису склони теоријским разматрањима, обично се додаје да *Федералистички списи* чине изузетак, као готово једино теоријско дело које је дала америчка политичка мисао.⁴⁰

Џорџ Вашингтон је трајну вредност *Федералиста* проценио чим се дело појавило. Написао је 28. августа 1788. писмо Хамилтону у којем поред осталог каже: „Кад ишчезну пролазне околности и пригодне представе које прате ову кризу, тај ће рад заслуживати пажњу потомства, јер су у њему отворено и компетентно размотрени принципи слободе и проблеми владавине – који ће увек интересовати човечанство све док људи буду удружени у грађанско друштво“.⁴¹

Томас Џеферсон је у писму Медисону од 18. новембра 1788. писао да је то „најбољи коментар о принципима владавине који је икада написан.“⁴² Три деценије касније, Џеферсон је уврстио *Федералист* у невелику листу књига која се препоручује свим студентима Универзитета Вирџиније, чије је оснивање Џеферсон сматрао за једно од својих највећих дела. О *Федералистичким списима* су се касније најпохвалније изразили и Алексис де Токвил, Џон Стјуарт Мил и бројни други компетентни и угледни мислиоци. Токвил у *Демократији у Америци* (1835), напомињући да ће чешће цитирати *Федералист*, објашњава да, када је амерички Устав био у фази предлога и када се народ

---

³⁹ В. Становчић, у: *Federalistički spisi*, стр. 60-61.

⁴⁰ В. Становчић, у: *Темељи модерне демократије*, стр. 256-257.

⁴¹ “From George Washington to Alexander Hamilton” (Founders Online, National Archive, <http://founders.archives.gov/documents/Washington/04-06-02-0432>, приступљено 15. августа 2018); Оригинални извор: *The Papers of George Washington*, ed. W. W. Abbot, Confederation Series, vol. 6, 1 January 1788–23 September 1788, University Press of Virginia, Charlottesville 1997, стр. 480–482. У то време (1789) један анти-федералиста (William Maclay) је разматрао да ли да *Федералист* купи или не, па је одлучио да га покуша набавити бесплатно, јер – „тај рад није вредан да се купи, иако је извесно да је одиграо улогу у прихватању Устава“ (Види: С. Rossiter, *Alexander Hamilton and the Constitution*, Harcourt Trade Publishers, New York 1964, стр. 55)

⁴² From Thomas Jefferson to James Madison, (Founders Online, National Archive, <http://founders.archives.gov/documents/Jefferson/01-14-02-0062>, приступљено 15. августа 2018); Оригинални извор: *The Papers of Thomas Jefferson*, ed. Julian P. Boyd, vol. 14, 8 October 1788–26 March 1789, Princeton University Press, Princeton 1958, стр. 187–190.

о њему изјашњавао и исход зависио од народног прихватања, три човека, који су већ били стекли део оне славе коју отуда уживају – Хамилтон, Џон Џеј, и Медисон – договорили су се да заједнички нацији објасне предности мера које су предложене. Они су написали серију написа у штампи, *Федералист*, који је „одлична књига с којом треба да се упознају државници сваке земље иако се она посебно односи на Америку.“⁴³

Џон Стјуарт Мил је у *Представничкој влади* (1867) једно поглавље посветио федералној представничкој влади. Сматрајући да је конфедерација по правилу неодржива и узимајући Швајцарску као изузетак (који се одржао само стога што је федерална влада толико слаба да се и не осећа), он каже да је у Америци такав експеримент пропао већ првих година постојања и по његовом мишљењу на срећу довољно рано, јер су били у животу они који су америчку републику основали и који су располагали изузетним знањем па су могли да је изведу кроз овај прелазни период: „*Федералист*, збирка прилога које су написали тројица између ових еминентних људи да би објаснили и одбранили нови федерални устав док је још чекао да ли ће га народ прихватити, чак је и сада најпоучнија расправа коју имамо у федералној влади“.⁴⁴

У Енглеској су иначе још почетком XIX века назвали *Федералист* „библијом федерализма“, упоређујући то дело с Монтескјеовим и чак Аристотеловим сматрајући га непревазиђеним по снази, једноставности и јасноћи излагања. Лорд Брајс је *Федералист* сматрао класичним коментаром америчког устава. Прво енглеско издање *Федералиста* изашло је тек 1901. и у предговору за то издање приређивач (Goldwin Smith) га хвали због његове филозофске ширине и дубоког понирања у природу политичког, које ово дело чини класичним.

Многи тадашњи политичари и читаоци, схватили су да иза „Публиуса“ стоји више писаца чије су се идеје разликовале. Тако је констатовано да је „Публиус“ „расцепљена личност“.⁴⁵ Француска јавност је пре америчке сазнала ко су тројица аутора *Федералиста*, и то приликом објављивања француског издања, 1792. Три писца су не само стекли популарност, него су добили почасно француско држављанство, а *Федералист* је након првог добио и друго издање, јер у Француској се планирало да се

---

⁴³ A. de Tocqueville, *Democracy in America*, vol. I, Alfred A. Koph and Random House, New York 1945, стр. 119.

⁴⁴ J. S. Mill, *Utilitarianism, Liberty and Representative Government*, E. P. Dutton and Co, New York 1940, стр. 369.

⁴⁵ D. Adair, *The Authorship of the Disputed Federalist Papers*, у: *The William and Mary Quarterly*, vol. 1, No. 2, стр. 98-122, Williamsburg 1944.

уведе федерализам. Међутим, кад су монтањари дошли на власт, заступање идеје федерализма кажњавано је смртном казном.⁴⁶

Вероватно су *Федералистички списи* допринели да и држава Њујорк ратификује предлог Устава (26. јула 1788) са врло малом већином (30:27). Њујорк је био једанаеста држава која ратификује Устав. Мада је у Њујорку и после ратификације било планова и завера да се издвоји из САД, прихватање Устава од Вирџиније и Њујорка обезбеђивало је будућност систему који је уведен Уставом (ступио на снагу 1789).

У књижици *Амерички федерализам* Слободан Јовановић пише: „Речено је да су после старих Грка и Римљана људи учинили свега два изналаска у области политичке вештине: један је представничка влада, а други федерализам. Оба су изналаска извод англосаксонског духа. Представничка влада први пут је с успехом примењена од Енглеза, а федерализам од њихових насеобина у Северној Америци“. Амерички федерализам, пише даље Јовановић, увео је категорију савезне државе, док су и пре америчког федерализма постојали савези или заједнице држава. Као врло значајну карактеристику америчког уставног система сматра то што су творци устава од 1787. први дошли на помисао да изнад свих органа власти ставе један писани акт као највишу правну вредност и што се средиште државног живота није више налазило у властодршцима – било у једном човеку или у једном ужем или ширем већу – Сенату или Скупштини – него се средиште државног живота налазило у правним правилима, па је тако створен и временом јачан култ устава. Тиме је законодавној власти постављена граница помоћу устава који ова није била власна да мења као обичне законе.⁴⁷

Антифедералистичкој кампањи морали су федералисти парирати кампањом у прилог Устава, односно његове ратификације. Ниједно дело из целе кампање није имало такав утицај, теоријски ниво и трајну вредност као што су то имали *Федералистички списи*. *Федералистички списи* су били нашироко читани и остварили су велики утицај на јавно мњење у прихватању новог устава, тако да се данас сматрају класиком политичке литературе. У наставку ће бити обрађене неке основне политичке идеје које је Александар Хамилтон под псеудонимом „Публиус“ изложио у есејима које је написао за *Федералист*.

---

⁴⁶ В. Становчић, у: *Темељи модерне демократије*, стр. 258.

⁴⁷ С. Јовановић, *Амерички федерализам*, Публика и друштво, свеска 26, Београд 1939, стр. 5, 34, 36-37.

О циљевима, карактеру и облицима владе у друштву

Уводни прилог Александра Хамилтона за *Федералистичке списе* износи разлоге објављивања, циљ и карактер најављене серије написа и указује на очигледност недостатака постојећег система савезне владе, а истиче значај америчког експеримента за доказивање и давање одговора на сâмо „питање да ли су људска друштва способна да успоставе добру владу на основу размишљања и сопственог опредељења, или им је суђено да да њихово политичко устројство зависи од случајности и насиља“.⁴⁸

Одговор на ово претходно питање, каже Хамилтон, мора дати наша епоха, а погрешан избор могао би бити кобан по читаво човечанство. Зато Хамилтон сматра да ће свест о овоме здружити побуде човекољубља с родољубљем, и да би било добро кад би избор био заснован на разборитом суду о правим интересима, и кад не би био замућен пристрасним обзирима који немају ништа заједничко са *опитим добром*. Он је свестан да је то нешто више но што се може пожелети, него што је разложно очекивати да се оствари, јер предлог поднет на разматрање дотиче сувише много посебних интереса, уводи новине у мноштво месних установа, а да не би уплео у дискусију мноштво циљева, страсти, погледа и предрасуда који су потпуно ненаклоњени вредностима разматраног плана и откривању истине.⁴⁹

Хамилтон и остали писци *Федералистичких списа* су сматрали да се ради спречавања тираније мора што више проширити свест о принципима републиканске владе како би они добили што јачу подршку народа оданог слободи, али не и увек и упознатог са начином како је може извојевати, односно одбранили.⁵⁰

Идеја владе по пристанку, која је темељ истинске републиканске владе је најприсутнија. Али се истовремено жели рећи да је у погледу федералне републике народ свој пристанак дао и крвљу запечатио, па сада остаје да се оствари систем владе која би обезбедила оно што је народ желео да постигне.⁵¹

---

⁴⁸ Hamilton, *Federalist* No. 1, стр. 193. Хамилтон каже да „основа америчке империје мора почивати на солидној основи пристанка народа (the consent of the people)“ (Hamilton, *Federalist* No. 22, стр. 268). Али он исто тако сматра да „једна влада, чији устав сматра да јој не може поверити сву власт коју један слободан народ треба да повери некој влади, била би неподобан и несигуран депозит националних интереса“ (Hamilton, *Federalist* No 23, стр. 277-278). Другим речима, на више места код Хамилтона се пробија идеја да народ, иако је извор власти мора ту власт поверити и пошто је рекао своју реч у револуцији даљи развој иде логиком државног разлога.

⁴⁹ Hamilton, *Federalist* No. 1, стр. 194. У овом уводном напису излаже се план наредних прилога. Хамилтонов први есеј потписан са „Публиус“, појавио се у њујоршком Independent Journal-у 27. октобра 1787.

⁵⁰ В. Становчић, у: *Темељи модерне демократије*, стр. 298.

⁵¹ Исто.

У наставку излаже да је основни и непосредни циљ који жели да постигну писци *Федералиста*, разматрање следећих питања: „корисност Савеза за ваше политичко благостање; неспособност садашње Конфедерације да очува Савез; неопходност владе која би била снажна бар онолико колико је снажна предложена влада да би Савез могао да се одржи; сагласност предложеног Устава са правим начелима републиканске владе; сличност овог Устава са уставима држава; и најзад, даље обезбеђење у погледу заштите овог облика владе, слободе и својине, које би се добило усвајањем Устава“.⁵²

„Публиус“ узима да су циљеви побројани у уставној преамбули обухватили основне разлоге ради којих се владе формирају, па се његово гледање на циљ политичког организовања, не удаљава битно од шест прокламованих циљева. Три циља се тичу унутрашње и спољашње безбедности: „савршенији Савез“, „унутрашњи мир“ и „заједничка одбрана“, а друга три оних вредности и квалитета живота које уставна решења треба да унапреде: правда, опште благостање и благодати слободе.

Хамилтон је сматрао да „из метежа који кваре анале ових република поборници деспотизма извукли су не само разлоге против републиканске владе, већ и против самих начела грађанске слободе. Они су прогласили да су све слободне владе неспојиве са друштвеним редом и злонамерно ликују над пријатељима и приврженицима слободе. На срећу људског рода ове велике творевине узгајане на темељима слободе, које су столећима цвале, у својим блиставим тренуцима оповргавају варљиве закључке непријатеља слободе. Зато и верујем да ће Америка бити широка и чврста основа за друге, ништа мање величанствене творевине, које ће исто тако бити трајни споменици заблуда непријатеља слободе.“⁵³

Можда је Хамилтону дошло згодно да цитира једног песника, па да утврди да је „истинска проба добре владе добро управљање“⁵⁴ али је тиме можда и овај

---

⁵² Hamilton, *Federalist* No. 1, стр. 197.

⁵³ Hamilton, *Federalist* No. 9, стр. 216-217. „Да би се утврдило да није могућно стварање бољих узора, просвећени пријатељи слободе морали би да одустану од одбране овога облика владе. Наука о политици, међутим, као и многе друге науке, веома је унапредовала. Данас је добро позната делотворност различитих политичких начела, која старим народима или уопште нису била позната или су пак била недовољно позната. Правилна расподела власти између више грана, увођење законодавних тежа и противтежа, установа суда и судије који остају на свом положају све док се добро владају, представљање народа у законодавном телу преко представника које је сам изабрао – све су ово сасвим нова открића у науци о политици или су углавном усавршена у новије доба. Све су то средства помоћу којих се могу очувати предности, а избећи недостаци републиканског облика владе.“

⁵⁴ Hamilton, *Federalist* No. 70, стр. 396.

„административни геније“, како су га касније прозвали, теоријску расправу о сврси владе свео на приземније димензије чиновничко-административне стране владе.⁵⁵

Као што се види, „Публиусово“ схватање циљева владе креће се у границама либералне доктрине представничке демократије. Његово схватање демократије је прожето противречностима. Оно је истовремено имплицитна, али оштра критика русоовске концепције демократије. Зазирање од демократије, најприсутније код Хамилтона, испољено је и за време Уставотворне скупштине и у *Федералистичким списима*. И Хамилтон и његов коаутор Медисон, обраћају се народу и позивају се на народ кад критикују понашање оних руководилаца у државама чланицама који су у установама државица обезбедили места која желе очувати заклањајући се иза суверености и независности дотичних државица а исто тако се позивају на народ кад истичу да у демократији нема разлога за насилне промене или кад траже подршку за неку намеравану промену.⁵⁶

Хамилтон је, међутим, знатно већу наду полагао у установу председника као инокосног носиоца извршне власти, у којем су иначе конзервативне струје виделе брану против иновација које би могли уводити народни представници (председничково право вета на одлуке легислативе је једна од оваквих кочница, а истовремено део механизма теже и противтеже).

Хамилтон веома често употребљава израз „анархија“ да би означио претњу која се надвија или која се може назрети ако се наставе они процеси који су на Уставотворној скупштини названи „ексцесима демократије“. Узимајући анархију као нешто најгоре што се политичком телу може десити, он као и већина класичних политичких мислилаца сматра да је анархија претходница деспотизма. Зато у вези са масачусетском ситуацијом у време Шејсове побуне⁵⁷ поставља питање шта би било да се тамо нашао неки Цезар или Кромвел који би устао да заведе ред. Било је мишљења која су федералну гаранцију мира у појединим државицама сматрала за мешање у

---

⁵⁵ В. Становчић, у: *Темељи модерне демократије*, стр. 292.

⁵⁶ Исто, стр. 293.

⁵⁷ Шејсова побуна, названа тако по вођи побуне Данијелу Шејсу, била је 1786. и почетком 1787. године у Масачусетсу изазвана економском депресијом, којом су били погођени сиромашни фармери, као и строгим спровођењем судских пресуда о затварању дужника. Угушена почетком 1787. од трупа државе Масачусетс, ова побуна је показала да Конфедерација није у стању да се обезбеди од спољних опасности и унутрашњих немира, па је тако представљала још један у низу чинилаца који су допринели усвајању савезног Устава.

унутрашње ствари тих државица. По Хамилтону оваква гаранција не значи препреку да се уставима тих државица мењају мирним путем од стране већине.⁵⁸

Потреба за чвршћим савезом и идеја енергичне владе

Одговарајући на критике антифедералиста који су се противили нацрту Устава сматрајући да сувише ограничава права држава, Хамилтон упозорава да се често заборавља да је снажна влада битан услов обезбеђења слободе те да се „иза варљиве маске преданости правима народа чешће прикрива властољубље него иза мање привлачне предности снажној и делотворној власти. Историја нас учи да прва појава далеко пре води ка завођењу деспотске власти него друга, и да је највећи број оних који су угушили слободу у републикама започињао своју каријеру понизно се удварајући народу – у почетку су демагози, а на крају постану тирани.⁵⁹

Прво, дакле, од два крупна питања која су предмет разматрања у Федералистичким списима тичало се карактера сложене америчке државе – да ли ће она бити федерација или остати конфедерација. Многи историјски и теоријски аргументи су коришћени, многи очигледни недостаци и мане које је америчка конфедерација показала у пракси, подвучени су да би се јавно мњење придобило за једну од великих промена које је уводио нови Устав. У том погледу сва три аутора *Федералиста* су се слагала да треба превазићи конфедерацију и успоставити федерацију. Али они су се, а то нарочито важи за Хамилтона и Медисона, дубоко разликовали у погледу начина на који су мислили да се то може постићи и по питању шта су све у изградњи унутрашњег политичког уређења били спремни жртвовати на плану индивидуалних слобода, локалне аутономије и игре интереса.

Међу ауторима *Федералиста* највише је Хамилтон пажње посветио и најоштрији био у критици конфедерализма, као и најрадикалнији у заговарању јаке федералне власти. Њему је била блиска идеја централистичке консолидоване националне владе. За целокупну Хамилтонову политичку оријентацију могла би се у данашњим категоријама изрећи оцена да је унитаристичка и етатистична, да је у основним питањима карактера америчког политичког система руковођена тзв. *државним разлогом*. То се одразило, у запостављању права грађана, и у наглашавању и заговарању оних решења која би власт у односу на било ког појединца и у односу на

---

⁵⁸ Hamilton, *Federalist* No. 21, стр. 263.

⁵⁹ Hamilton, *Federalist* No. 1, стр. 196.

уже локалне и државне заједнице учинила ефикаснијом, а власт држава-чланица субординирала федералној влади. Све ово долази до изражаја у Хамилтоновим концепцијама нове владе, и како их је изложио на Уставотворној скупштини и у *Федералисту*.

Да је Хамилтону било препустити да тај однос уреди према његовим схватањима, он би вероватно од државица начинио подручне територијалне органе централне владе, иако је он порицао да је то његов став кад су му за време Уставотворне скупштине и после ње пребацивали да хоће да укине федерални систем и замени га националном централизованом влашћу. Иако је самој федералној власти остављено да буде судија шта је то, како Устав прописује, *нежно и целисходно*, Хамилтон је сматрао да би прекорачење њених овлашћења представљало тиранску злоупотребу власти те да би народ предузео кораке ради отклањања последица.⁶⁰

„Ако будемо довољно мудри да сачувамо јединство – пише Хамилтон – моћи ћемо вековима уживати благодети, ако се разјединимо, наша ће слобода бити жртвована да бисмо се одбранили од међусобних амбиција и љубоморе“.⁶¹ Зато он у чвршћем савезу види препреку спољним опасностима и унутрашњим раздорима, а тек потом федерализам види као облик који омогућује републиканско уређење једне просторно велике државе.⁶²

Сви су писци *Федералиста* дакле, а нарочито Хамилтон, у својим појединачним прилозима полазили од тога да је непосредни и примарни циљ створити чврсту политичку заједницу федералног типа као услов да би се остварили многи други циљеви које је политичка мисао истицала као елементе који одређују циљ, сврху и карактер владе.

Анализу историјског искуства конфедерација у античкој Грчкој; у Немачкој и Швајцарској; у холандској и белгијској конфедерацији – написали су заједнички Медисон и Хамилтон. Они су сматрали да су и за Американце поучни случајеви Амфиктионског савеза, који је по устројству био сличан Конфедерацији САД, и Ахајског савеза да би схватили како унутрашњи раздори служе као повод за спољне интервенције и воде губљењу независности.⁶³

---

⁶⁰ Hamilton, *Federalist* No. 33, стр. 284-285.

⁶¹ Hamilton, *Federalist* No. 8, стр. 214.

⁶² Hamilton, *Federalist* No. 6-9.

⁶³ Medison i Hamilton, *Federalist*, No. 18, стр. 257-258.

Писци *Федералиста* су хтели да поуче своје земљаке како да се користе искуствима других без да плате цену коју су они морали платити. У светлу историјских искустава која су оставила посебан утисак на њих, и на која су често указивали, писци *Федералиста* су подвргли оштрој критици недостатке Конфедерације САД. Велики број њихових прилога посвећен је излагању и анализи ових недостатака. Критикујући што противници Устава остају слепо одани идеји „државе у држави“ (*imperium in imperium*), Хамилтон сматра да је највећи недостатак Конфедерације што њени закони „обавезују државе као корпорације или колективе а не обавезују појединце од којих се ове државе састоје“. ⁶⁴

Каже да идеја владе подразумева доношење закона, да људске страсти није могуће обуздати без присиле и да се друштвене групе понашају горе него појединци, јер их лако затрује дух странчарства, а држање до сопственог угледа мање долази до изражаја него код појединаца, па се тако дешава да државе и поједине групе чине свакакве непристојности и претеривања због којих би појединца обузимао стид. Кад се томе дода да је сувереној власти својствена нетрпељивост према надзору који би се над њом вршио, онда је лако закључити да свака влада нерадо гледа на покушаје да се она ограничи или усмери њен утицај. ⁶⁵

Основ овоме је – сматра Хамилтон – у властољубљу и у нетрпељивости између суверених власти, па је „без основа надање да ће они којима је поверено управљање појединим чланицама Конфедерације бити свагда спремни и непристрасни у извршавању одлука и наређења заједничке власти“. ⁶⁶

По њему из устројства људске природе произилази управо обрнуто, па „ако није могуће извршити мере Конфедерације без посредовања посебних администрација појединачних држава, мали су изгледи да се они уопште изврше“, јер ће „управљачи у појединим државама, без обзира да ли на основу устава имају право да то чине или не, узети да сами оцењују исправност мера Савеза... они ће при томе испитивати сагласност ствари која се предлаже са својим непосредним интересима и циљевима, као и са тренутним погодностима или неприликама које би пратиле њено усвајање“, а „све ово ће чинити пристрасно и неповерљиво, без познавања националних околности и

---

⁶⁴ Hamilton, *Federalist* No. 15, стр. 243.

⁶⁵ Исто.

⁶⁶ Исто, стр. 247-248.

државних разлога који су неопходни за исправно расуђивање, са предубеђењем у корист месних интереса, што тешко може а да не заведе приликом доношења одлуке“.⁶⁷

Пошто се ово понавља код свих чланова од којих се једна шира заједница састоји, то ће извршавање планова целине увек да се суочава с предомишљањима и колебањима у ставовима сваког појединачног, рђаво обавештеног и предубеђењима испуњеног дела. „Они који су упознати с начином рада народних скупштина и који су увидели како је тешко без спољашњих подстицаја довести до сагласних одлука по важним питањима, разумеће да је немогуће навести више таквих скупштина, које далеко једна од друге, у различито време, под различитим околностима и под различитим утисцима разматрају разне ствари, да на дуже време сарађују држећи се истих назора и следећи исте циљеве“.⁶⁸

„Публиусово“ гледање на природу конфедерације уопште и америчке Конфедерације посебно, произашло је из уочених недостатака америчког конфедералног система и рђавих последица неких решења, а појачано је анализама историјског искуства, иако су она одабирана тако да америчког грађанина придобију за федералистички план чвршћег политичког савеза и јаке федералне владе.

Један од највећих недостатака америчке Конфедерације, у Хамилтоновој интерпретацији је била њена немоћ да спроведе своје сопствене законе и друге одлуке, јер је у томе потпуно зависила од држава-чланица. У светлу овако уоченог недостатка треба посматрати низ институционалних решења америчког политичког система која су ишла за тим да федерација добије сва средства неопходна за самостално извршавање њених функција.⁶⁹

Хамилтон је био свестан тога да су мач и кеса, дакле сила и новац, два симбола и два средства власти (као што је то рекао у *Федералисту* *No 78*⁷⁰) без којих би законодавне компетенције федералне владе биле пуке речи. Зато је поред залагања за проширење законодавних компетенција федералне владе, у својим прилозима највећу

---

⁶⁷ Hamilton, *Federalist* No. 15, стр. 248.

⁶⁸ Исто.

⁶⁹ Hamilton, *Federalist* No. 16. Прилогом No. 21. Хамилтон започиње своју серију од шеснаест написа. Он улази у детаље недостатака Конфедерације: она не располаже средствима да санкционише своје законе и обезбеди поковање тим законима; не може ништа предузети уколико дође до узурпације власти и гажења народних слобода у појединим државама; принцип регулисања доприноса Конфедерацији, одсуство сигурних и трајних мерила по којима би се ти доприноси утврђивали, што све оставља Конфедерацију без материјалних и новчаних средстава. Његов је предлог да се федерална влада мора овласти да самостално убире приходе од увозних дажбина и такса и да самостално утврђује порез на промет као извор својих средстава.

⁷⁰ Hamilton, *Federalist* No. 78, стр. 430-431.

пажњу поклатио обезбеђивању за ту владу самосталних финансијских извора и оружане силе (што је предмет највећег броја прилога од Но. 21 до 36), а затим је пажњу поклатио организацији федералне власти, поклањајући посебну пажњу установи председника (којој је посветио 11 прилога).

Хамилтон је залагање за јаку односно енергичну федералну владу, бранио предностима које је видео ако се таква власт успостави, па је настојао да своје земљаке увери у предности како их је сам замишљао и по којима би оне допринеле унапређењу трговине, поморства, економског развоја, остварењу идеје јефтине владе, лакшем парирању мерама страних сила које неће бити задовољне активирањем Америке у светској трговини. Право Америке на неутралност биће поштовано само ако је брањено адекватном силом. Природни потенцијали земље, усмерени на задовољење општег интереса, могу парирати свим мерама европских сила да успоре развитак Америке. Све то би било немогуће у случају разједињености. Тада би поморске силе извучиле користи из немоћи Америке и наметале би јој њима одговарајуће политичке облике који би ограничавали њену поморску моћ и ангажовање у трговини. „Јединство економских, исто као и политичких интереса може произићи само из јединствене владе“.⁷¹

Док је критички коментарисао како потребна сагласност тринаест суверених воља да би се нека одлука извршила води томе да се одлуке уопште не извршавају, он је позивао да се тринаест држава, повезаних у јединствени и неразрушиви савез, сложе у изградњи једног великог америчког система који би се могао супротставити контроли и утицају страних прекоатлантских сила и који би био у стању да диктира услове веза између старог и новог света.⁷²

Према Хамилтону, „закон по самом значењу тог израза укључује надређеност. То је правило које обавезује оне којима је прописано. Ово произилази из саме природе политичког удруживања. Ако појединац улази у друштво, закони тог друштва морају бити врховни регулатор његовог понашања. Ако један број политичких друштава уђу у једну ширу политичку заједницу, онда закони које ова последња може донети ради остварења овлашћења која су јој дата уставом, морају нужно бити обавезујућа за она друштва и појединце од којих је састављена. У супротном, био би то обичан уговор који би зависио од добре воље уговорних страна, а не влада која је само други израз за

---

⁷¹ Hamilton, *Federalist* No. 11, стр. 232.

⁷² Исто.

политичку моћ и надређеност. Али, из ове доктрине не произилази да ће акти шире заједнице, који не представљају остварење овлашћења него кршење овлашћења која припадају ужим заједницама, постати врховни закон земље.“⁷³

По Хамилтону, пред земљом се постављало питање избора између енергичне владе и анархије. Ово стално провејава у његовим прилозима и реч „анархија“ веома често се сусреће у њима.⁷⁴ Он наглашава да се уставу „не смеју уобличавати рачунајући само на тренутне потребе, него на узимању у обзир и тренутно постојећих и вероватних будућих потреба, на основу природних и проверених токова развоја људских послова. Према томе ништа није погрешније него о овлашћењима која треба поверити федералној влади закључивати полазећи од процене тренутних потреба“. Питање рата или мира – пише Хамилтон – неће увек бити препуштено нашем избору, и ма колико год умерени и неамбициозни ми били, не можемо рачунати на умереност других или се надати да ће се њихове амбиције угасити... На основу историје човечанства принуђени смо закључити да ватрене и разорне страсти рата владају људским грудима много моћније него блага и и беневољентна осећања мира; и моделирање нашег политичког система спекулацијама о трајном миру значило би рачунати са слабијим опругама људског карактера.⁷⁵

Оваквим опсервацијама Хамилтон се дотакао другог битног проблема који се тиче улоге људске природе у политици у грађењу концепције о сврси и циљевима владе, и сходно томе критици демократије.

Људска природа у политици

Многе резерве, сумњичавост и одбојност према демократији Хамилтон је заснивао на хобсовском гледању на природу човека. Желео је систем који би обезбедио „јавну снагу и индивидуалну сигурност“, али би и ограничавао утицај народа на власт. Полазио је од тога да је читаво човечанство оптерећено пороцима и да се налази у власти сопствених страсти. За народ је сматрао да представља звер (као што је било речено и у време реформације под утицајем Мартина Лутера) и да је сврха владе ограничавање асоцијалних и егоистичних страсти.⁷⁶

---

⁷³ Hamilton, *Federalist* No. 33, стр. 284.

⁷⁴ Hamilton, *Federalist* No. 26, стр. 280.

⁷⁵ Hamilton, *Federalist* No. 34, стр. 286.

⁷⁶ В. Становчић, у: *Темељи модерне демократије*, стр. 108.

Још у свом иступању пред Уставотворном скупштином 18. јуна 1787. је рекао да је „наша велика грешка што сматрамо да је човечанство поштеније него што стварно јесте. Наше преовлађујуће страсти су амбиције и интереси; и увек ће бити дужност добре владе да се уздигне изнад тих страсти и искористи их с циљем да од њих направи оруђе *јавних интереса*... Све су заједнице подељене на мањину и већину. Прва група је богата и доброга је рода, другу чини маса народа. Речено је да је глас народа глас бога; и ма колико да је ова максима навођена и да се у њу верује, она у ствари није тачна. Народ је бунтован и непостојан; он ретко просуђује и одлучује исправно. Зато дајте првој класи посебан и трајан удео у власти. Они ће обуздавати непостојаност друге класе, а пошто они не могу очекивати никакво побољшање од евентуалних промена они ће увек одржавати добру владу.“⁷⁷

Човекова природа је таква да Хамилтон већ у првом огледу (бр. 1 а потом и у огледу бр. 6 *Федералистичких списа*) разматра како ће страст за влашћу лако одвући човека да своје сопствене интересе и прохтеве стави испред државних интереса. „Међу највећим препрекама на које ће нови Устав наићи, издваја се очигледан интерес по једне групе људи у свим државама да буду против оних промена које могу угрозити њихову власт, материјалне погодности и углед који имају на основу положаја које заузимају у одговарајућим органима тих држава; а исто тако сметњу Уставу могу представљати и изопачене амбиције друге групе људи који се надају да ће постати моћнији благодарећи нередима у сопственој земљи, или уображавају да ће њихови изгледи за уздизање бити већи ако се цела земља подели у неколико посебних конфедерација, него ако остане здружена под једном владом.“⁷⁸

Кликаштво, унутрашњи немири, сукоби између појединих држава, сматра Хамилтон, поред сукоба интереса имају узроке и у људској природи: „Само они који су се потпуно одали утопизму могу озбиљно посумњати да раздори у које би могли бити бачене ове државе – ако би биле потпуно разједињене или повезане у оквиру више посебних конфедерација – могу да доведу до учесталих и силовитих спорова међу њима. Одрицати могућност избијања оваквих спорова због тога што наводно нема повода за њих, значи заборавити да су људи по природи властољубиви, осветољубиви и

---

⁷⁷ James Madison's Notes of the Constitutional Convention (<http://consource.org/document/james-madisons-notes-of-the-constitutional-convention-1787-6-18/20180514160636/>, приступљено 15. августа 2018); Оригинални извор: *The Records of the Federal Convention of 1787*, ed. Max Farrand, vol. 1, Yale University Press, New Haven 1911. стр. 282-93.

⁷⁸ Hamilton, *Federalist* No. 1, стр. 194.

грабежљиви. Небројени су узроци непријатељстава међу народима. Неки од ових узрока утичу скоро непрестано на све друштвене групе. Такви су узроци љубав према власти или жеља за једнакошћу и безбедношћу. Очекивати слогу између више независних, неповезаних суверених суседних држава, то значи занемарити општи ток збивања у свету и пркосити нагомиланом вековном искуству“.⁷⁹

Пишући о неслагањима око финансијских доприноса државица трошковима савезне владе као могућем узроку дубљих размимоилажења, Хамилтон каже да „истина је, иако отрцана, да се људи ни око чега тако лако не почну разликовати у ставовима као кад треба нешто да плате.“⁸⁰ Било је време кад се говорило да не треба очекивати да ће државице кршити одлуке савезних власти, јер ће њихово понашање усмеравати свест о заједничком интересу на шта одговара да „свагда је језик одавао непознавање правих побуда људског понашања и у кривом светлу је приказивао главне разлоге због којих је уопште успостављена грађанска власт. Зашто се власт уопште успоставља? Зато што није могућно без присиле потчинити људске страсти заповестима ума и правде. Да ли су друштвене групе искреније и мање користољубиве од појединаца? Сви пажљиви посматрачи људског понашања закључују супротно, а њихови закључци темеље се на очигледним разлозима. Држање до сопственог угледа мање долази до изражаја кад више људи треба да преузму на себе нечасност једног ружног поступка него кад он пада само на једног човека.“⁸¹

Према Хамилтону, лако је корумпирати појединце који теже да задобију славу, власт или да се једноставно отарасе спољне контроле, а такви увек могу постати и средство спољних непријатеља, због осећања рањеног поноса или распламсане мржње.⁸²

Он је исто тако свестан да материјална и финансијска зависност чини људе политички зависним, па кад пише о потреби независних судија, он поред сталности њихове службе сматра да је утврђени и сигурни приход битан услов њиховог независног положаја, јер иначе „влашћу над човековим средствима за живот постиже се и власт над његовом вољом.“⁸³

---

⁷⁹ Hamilton, *Federalist* No. 6, стр. 205-06.

⁸⁰ Hamilton, *Federalist* No. 7, стр. 212.

⁸¹ Hamilton, *Federalist* No. 15, стр. 246-247.

⁸² Hamilton, *Federalist* No. 16, стр. 252.

⁸³ Hamilton, *Federalist* No. 79, стр. 439.

Онима који су сматрали да је републикански дух управљања по природи ствари мирољубивији од монархистичког, а да дух трговине иде за тим да омекша људе и угаси јаросна расположења, Хамилтон упућује питање које имплицира одговор: „Није ли несумњиво утврђено да пролазне страсти и тренутни интереси активније и строже управљају људским понашањем него општа односно дугорочна разматрања о политици, корисности или правди? Да ли су републике у стварности мање склоне ратовању од монархија? Зар и првима не управљају људи као и другима? Зар мржње, пристрасност супарништва и жеље за неправедним стицањем не делују на нације као на краљеве? Зар нису народне скупштине подложне утицају беса, озлојеђености, зависти и похлепе и других неправилних и плаховитих склоности? Зар није већ добро познато да на одлуке скупштина неретко утиче неколико појединаца којима ове указују поверење, па је и сав рад скупштина обојен страстима и гледањима ових људи? Да ли је трговина досада учинила било шта сем што је променила циљеве ратовања? Зар није љубав према богатству исто тако преовлађујућа и снажна страст као што су то власт или слава? Зар није и до сада било исто толико много ратова из трговачких побуда, откад је трговина основица политичког система нација, као што је раније ратове изазивала лакомост за освајањем туђих територија или за доминирањем? Зар није трговачки дух у многим приликама подстицао глад и за територијама и за доминацијом? Нека искуство, најмање погрешив водич људског мишљења, одговори на ова питања.“⁸⁴

Након анализе разних трговачких република кроз историју чије стање подсећа на америчко, Хамилтон закључује да не би „тревало да се ослањамо на маштарије које нас наводе на то да очекујемо мир и срданост између раздвојених чланица садашње конфедерације“ и да је време да се „пробудимо из варљивог сна о златном добу и да прихватимо као практично начело да смо и ми, као и сви остали становници земаљске кугле, ипак далеко од срећног царства савршене мудрости и врлине.“⁸⁵

Из свега наведеног, видимо да Хамилтон без улепшавања слика човекову природу, али избегава да се определи за крајност да је човек по природи само рђав, јер би то искључивало могућност владе у којој народ учествује. Зато стално покушава да успостави равнотежу између ставова да је човек егоистичан, грабежљив, властољубив, и ставова да човек може деловати снажно подстицан врлинама и патриотизмом, заузимајући средње становиште према коме је и поред неких ставова блиских

---

⁸⁴ Hamilton, *Federalist* No. 6, стр. 208-209.

⁸⁵ Исто, стр. 210-211.

хобсовским концепцијама ипак веровао у могућност изградње либерално-демократског политичког система за какав се инспирација могла пронаћи код Лока и Монтескјеа.⁸⁶

Сукоб интереса у друштву и њихово регулисање

Следеће важно питање које провејава у списима „*Публиуса*“ заузима и проблем сукоба интереса у друштву као и начин њиховог регулисања, и иако су та питања највише обрађена у Медисоновим прилозима, значајно место заузимају и код Хамилтона.

Хамилтон се на више места, иако узгредно, пишући о односу мача и кесе, о материјалним и финансијским интересима који утичу на политичка опредељења и понашања, о човековој природи чије особине као властољубље и егоизам утичу на поимање интереса, дотиче теме сукоба интереса у друштву кроз тврдњу да политичари појединих државица, вођени амбицијама и партикуларним или личним интересима, пренебрегавају опште интересе. Исто тако „управљачи у појединим државама, без обзира да ли на основу Устава имају право да то чине или не, узмеће сами да оцењују исправност мера Савеза. Они ће при томе испитивати сагласност ствари која се предлаже са својим непосредним интересима или циљевима, као и са тренутним погодностима или неприликама које би пратиле њено усвајање“⁸⁷, а не са општим интересима.

Многи партикуларни интереси по природи ствари, били су на путу Хамилтоновој замисли да националној влади обезбеди независна финансијска средства, која су по њему „витални принцип политичког тела“, па је и право опорезивања третирао као јединствено оружје којег се влада не сме лишити у њеној функцији одбране и безбедности.⁸⁸

Хамилтон нешто касније износи нешто слично у вези с проблемом избора представника и опасношћу да они буду изабрани ради фаворизовања неког партикуларног интереса. Он је посебан проблем видео ако би контролу над изборима за федералну владу имале искључио владе појединих државица. Тиме би ове могле фаворизовати своје посебне интересе. За њега би „интерес свију бар у овом погледу значио безбедност свију“. Даље ако би се одређена овлашћења искористила ради

---

⁸⁶ В. Становчић, у: *Темељи модерне демократије*, стр. 279.

⁸⁷ Hamilton, *Federalist* No. 15, стр. 247-248.

⁸⁸ Hamilton, *Federalist* No. 30, стр. 282-283.

подршке у избору неке одређене класе људи и искључивања других (регулисањем питања изборних места и онемогућавањем грађана да дођу на удаљена биралишта) – то се не би могло десити, а да не изазове непосредан револт велике масе људи:

„Постоји довољно разлика у погледу својине, генијалности, начина и животних навика народа различитих делова Уније - пише Хамилтон – а да то не би изазвало и суштинске разлике у оријентацији њихових представника према различитим слојевима и условима живота у друштву. И премда ће блиски контакти у оквирима исте заједнице и под истом владом унапредити постепену асимиликају навика и осећања, још има узрока, физичке и психичке природе, који могу у посебним условима да потхрањују, у већем или мањем степену, различите тежње и инклинације. Околности које ће по свој прилици имати највећи утицај у овом погледу биће различити начини конституисања неколико саставних делова владе. Будући да ће се представнички дом бирати непосредно од стране народа, Сенат, од легислатива појединих државица, председник од изборника које ће за ту сврху, бирати народ, мало би било вероватно да би неки заједнички интерес учврстио све ове различите гране у корист било које посебне гране бирача.⁸⁹

Олигархија „организоване мањине“ и „тиранија већине“

Хамилтон и остали писци велику пажњу посвећују и питањима тираније као непожељном политичком облику за који су сматрали да се јавља у две основне варијанте. Прва је тиранија мањине односно успостављање деспотске, тиранске власти или од стране појединаца који стекну велики утицај и посредством демагогије успоставе своју тиранију за шта су пред очима стално имали примере из античке грчке и римске историје; или од стране добро организованих борбених и стратешки распоређених мањина. Друга варијанта је тиранија већине и нарочито могућност тираније коју би завело законодавно тело за које су сматрали да је за то подобно. Треба напоменути да су овај последњи облик деформација демократије разматрали неколико година пре него што су француски јакобинци, следећи Русоову доктрину, успоставили диктатуру конвента под фирмом владавине народа.⁹⁰

Један од приговора Уставу био је да је Представнички дом малобројан да би у њему нашле места различите класе грађана и да би могао објединити интересе и осећања

---

⁸⁹ Hamilton, *Federalist* No. 60, стр. 368-369.

⁹⁰ В. Становчић, у: *Темељи модерне демократије*, стр. 295-296.

сваког дела заједнице и довести до стварне привржености бирачке основе члановима представничког тела. Хамилтон сматра да је идеја о стварном представништву свих класа народа преко посланика из редова свих тих класа народа пуко визионарство. То би било могуће само ако би се предвидело да свако занимање шаље једног или више представника. Оваква се идеја, пише Хамилтон, не би могла остварити у пракси. Он предвиђа да ће се међу представницима наћи највише трговаца, учених људи и земљорадника. По њему би све класе становништва требало да имају један број представника из својих редова ради бољег разумевања и адекватнијег заступања. Природно је, међутим, наставља Хамилтон, да ко год буде био представник, док год он буде зависио од бирача и њиховог гласа и на њега се по престанку мандата буду односили исти закони као и на остале, њега и бираче ће везивати јаке нити. Према томе решење проблема по Хамилтону је у томе да представник ни за време трајања мандата нити нарочито после истека мандата не буде био у различитом положају него што је његова изборна основа.⁹¹ Хамилтон међу тешкоће да представничко тело обухвати све различите интересе наводи и то да би тако представничко тело бројчано порасло до оног броја који би га учинио неподобним за расправљање.⁹²

Улога извршне гране у организацији власти

Бранећи републиканску владу од њених критичара који су указивали само на старе историјске примере, Хамилтон пише да је створен нови, бољи узор. Без ове иновације би иначе „просвећени пријатељи слободе морали да одустану од одбране овог облика владе. Наука о политици, међутим, као и многе друге науке, веома је унапредовала. Данас је добро позната делотворност различитих политичких начела, која старим народима или уопште нису била позната или су пак била недовољно позната. Правилна расподела власти између више грана, увођење законодавних тежа и противтежа, установа суда и судије који остају на свом положају све док се добро владају, представљање народа у законодавном телу преко представника које је сам изабрао – све су ово сасвим нова открића у науци о политици или су углавном усавршена у новије доба.“⁹³ Све ово су према Хамилтону моћна средства помоћу којих се могу очувати предности, а избећи недостаци републиканске владе.

---

⁹¹ Hamilton, *Federalist* No. 35, стр. 287.

⁹² Hamilton, *Federalist* No. 36, стр. 287-288.

⁹³ Hamilton, *Federalist* No. 9, стр. 216-217.

Ипак постоји један проблем и једна установа на чију улогу „Публиус“ није гледао из угла деконцентрације власти, за какав се приступ иначе изјашњава, и који би одговарао тежњи да се власт расподели на више носилаца. То је установа извршне власти, а проблем пред којим су се нашли амерички уставотворци био је како организовати егзекутиву. У складу са раширеним схватањима о којима је било речи на Уставотворној скупштини и у ратификационим скупштинама било је предлога да се извршна власт повери једном колегијалном органу. Уставотворна скупштина је тек пред завршетак свога рада формулисала одредбе о председнику. Било је чак различитих предлога и како назвати ту функцију – председник, гувернер, генерални гувернер. Хамилтон је заговарао да носилац извршне власти добије назив гувернера. То је било у складу с његовим нагињањем решењу да се у руке носиоца извршне власти концентрише што већа власт. Било је од стране антифедералиста и радикалних демократа приговора да се функција америчког председника приближава функцији монарха⁹⁴, а Хамилтон је оптуживан да је чак и заговарао увођење монарха, што је он одбацивао као инсинуацију.

У расправама и предлозима како бирати председника такође су долазили до изражаја различити погледи на ову функцију – колико јој власти поверити и од којег извора власти је учинити зависном. Било је предлога да председника бира народ непосредно, да га бира конгрес и на крају је прихваћено да га бирају изборници (електори), које је изабрао народ за ту улогу, а да Конгрес односно Представнички дом има улогу у избору ако су гласови изборника тако подељени да ниједан кандидат није добио потребну већину. Хамилтон је сигурно делио мишљење са онима који су у јаком председнику видели гаранцију против премоћи и евентуалних радикалних новотарија које би могло уводити представничко тело. Зато Хамилтон и у *Федералистичким списима* једанаест прилога посвећује функцији извршне власти односно председнику. Један његов прилог је пледоаје у прилог инокосне извршне власти. Он ту износи предности и недостатке плуралности извршне власти.⁹⁵

Хамилтонове анализе историјских ситуација и система у којима су постојали неки елементи плуралности извршне власти несумњиво су поучни. Али, стоји и то да је

---

⁹⁴ Алексис де Токвил је у *Демократији у Америци* детаљно упоређивао најважније прерогативе, са ограничењима францускога краља, па каже да га је то „одвело закључку да је Француска са својим краљем ближа републици него Савез са својим председником монархији“.

⁹⁵ Hamilton, *Federalist* No. 70. Хамилтон сматра да снагу извршној власти даје њено јединство, дужина мандата, примереност средстава за њено извршавање и одговарајућа овлашћења.

ова идеја у противречности са основном „Публиусовом“ концепцијом контроле и противтеже, јер она није нашла примену унутар организације извршне власти, већ само у односу ове и других грана власти. С друге стране Хамилтонов аргумент – опет ослоњен на опсервацију о људској природи – да се људи често нечему опиру само зато што нису имали удела у томе, говорио би више у прилог плуралности извршне власти. Но, било како, Хамилтонова разматрања могућности сукоба између магистрата извршне власти и опасности по државу ако дође до сукоба магистрата највише власти, имају као најјачи аргумент вековну политичку праксу и одраз су Хамилтоновог реализма којем није било својствено да чињенице прекраја тако како би се уклопиле у теорију, па ни у теорију о равнотежи и противтежама. За њега је ефикасност деловања било важније мерило него усклађеност са неком теоријом.⁹⁶

Први секретар финансија

Када је 1789. по новом уставу формиран кабинет на челу с Вашингтоном, Хамилтон је постао његов члан, односно први секретар финансија. Већ у првим данима републике његово министарство је стекло репутацију најорганизованијег од свих државних служби, па и од министарства рата и иностраних послова, што му је обезбедило институционалну основу са које је могао да промовише своје ставове о разним осетљивим питањима попут огромних размера јавног дуга, оснивања националне банке и државне помоћи индустријској производњи.⁹⁷

Хамилтонов финансијски програм изнесен је у низу извештаја поднесених Конгресу током 1790. и 1791. У прва два од њих, тзв. "*Извештајима о јавним кредитима*" препоручио је да федерална влада исплати дуг наслеђен од Конфедерације у пуној вредности као и да преузме дугове појединих држава јер је веровао да државна благајна може од пореза прикупити довољно новца за исплаћивање редовних камата, а касније и саме главнице. Сматрао је да би оваквом политиком федерална влада ојачала јер би задобила подршку свих јавних поверилаца а истовремено и снабдела класу богатих капиталом за нове пословне подухвате.⁹⁸

План није био популаран у одређеним деловима, поготово код оних држава које су већ отплатиле већи део свог ратног дуга, иако сам по себи није подстакао широко

---

⁹⁶ В. Становчић, у: *Темељи модерне демократије*, стр. 301-302.

⁹⁷ Dženkins, *нав. дело*, стр. 71.

⁹⁸ Н. В. Parks, *Istorija SAD*, Izdavačka radna organizacija "Rad", Beograd 1985, стр. 163.

распрострањене жалбе да прекорачује федерална овлашћења даље од оних одобрених Уставом. За разлику од исплаћивања дугова Конфедерације који су изгласани великом већином у Конгресу, предлог да федерална влада преузме дугове појединих држава је наишао на велико противљење посланика са Југа који су схватили да је Хамилтонов предлог срачунат углавном на корист северњачких држава и њихових пословних група чији су дугови били знатно већи од оних са Југа. Хамилтон је овај план остварио погодбом са јужњацима преко тадашњег државног секретара Томаса Џеферсона који је успео да убеди неке чланове Конгреса из Вирџиније да не гласају против плана, тражећи од Хамилтона да заузврат искористи свој утицај на чланове Конгреса из Пенсилваније да одобре предлог по којем би се главни град Федерације подигао на реци Потомак а не даље на северу, што је и остварено 1800. године кад се влада преселила у нову престоницу Вашингтон.⁹⁹

У свом другом „Извештају о кредитима“, Хамилтон је предложио оснивање Банке САД-а која је по угледу на Банку Енглеске требало да помаже влади држањем њених фондова и кад се за то укаже потреба, давањем зајмова. Издавањем банкнота допринело би се одржавању једне одговарајуће и чврсте валуте а давањем кредита привредницима унапредила би се економска експанзија. Таква институција, сматрао је он, би олакшала владино позајмљивање новца и поспешила национални економски развитак пуштањем у оптицај папирне валуте.¹⁰⁰

Оваквом плану се такође супротставио Џеферсон који је сматрао да би та банка имала исувише велику моћ над привредом целе нације тиме што би малим групама инвеститора пружила широке могућности за згртање великих профита а своје противљење је образложио чињеницом да устав не прецизира никакве повластице те врсте те да функције федералне владе треба да буду "експлицитно ограничене строгим поштовањем устава" насупрот чега је Хамилтон развио теорију "имплицитне надлежности" која ће постати основа за даља тумачења и проширења устава амандманима. Вашингтон је подржао Хамилтона па је Конгрес 1791. године усвојио предлог о оснивању банке са овлашћењем на двадесет година.¹⁰¹

---

⁹⁹ Исто, стр. 164.

¹⁰⁰ С. Holloway, *Alexander Hamilton and American Progressivism*, у: *First Principles*, No. 52, стр. 1-16, The Heritage Foundation, Washington 2015.

¹⁰¹ Parks, *нав. дело*, стр. 165.

Трећи, и уједно и најконтроверзнији предлог који је Хамилтон изложио у свом чувеном „*Извештају о мануфактурама*“ састојао се у томе да федерална влада треба да подстиче развитак америчког мануфактурног сектора исплаћивањем премија, односно субвенција, домаћим произвођачима. Да би постала просперитетна, моћна и сигурна нација, Хамилтон је сматрао да уместо што се ослања на извоз пољопривредних производа како би купила стране индустријске производе, Америка треба да развије економију способну за производњу таквих добара сама за себе. Због напредније стране конкуренције, и због тога што су стране владе такође спроводиле политику подршке за своју индустрију, Хамилтон је веровао да се америчка индустрија неће довољно развити у потпуности или довољно брзо без помоћи националне владе. Због тога је предложио да национална влада припомогне домаћим индустријалцима кроз систем субвенција, чиме би се смањила цена америчких производа и учинила их конкурентнијим на тржишту.¹⁰²

Хамилтон је пружање федералне помоћи индустријској производњи кроз критику *laissez-fair* доктрине Адама Смита образлагао тиме да је једној младој држави с индустријом у повоју потребна државна заштита и да циљ САД-а треба да буде економска независност од Европе. У склопу тога је предложио наметање виших стопа заштитних царина, давање непосредних субвенција као и многе друге мере које су оставиле мало директних последица, јер су две економске групе са највећим утицајем у Конгресу чинили северњачки трговци и јужњачки плантажери који нису били заинтересовани за предлоге који су тежили смањењу спољне трговине, па је овај извештај успео да оствари већи утицај тек након рата из 1812. кад је порасло интересовање за индустријску производњу.¹⁰³

Хамилтон је спремно признавао да и оснивање националне банке, и исплаћивање субвенција како би се подстакла мануфактурна производња теже ка томе да се увећа моћ централне владе, али његови политички противници попут Томаса Џеферсона и бившег коаутора *Федералистичких списа* Џејмса Медисона су инсистирали да они повећавају ту власт на неуставан начин. Они су сматрали да Устав нигде не одобрава ни банку ни субвенције, па је у складу с тим Џеферсон оптуживао да

---

¹⁰² С. Holloway, *нав. дело*, стр. 4.

¹⁰³ Parks, *нав. дело*, стр. 165.

Хамилтонов финансијски програм „изражава жељу да се одрекне ограничења наметнутих од стране устава и законодавства.“¹⁰⁴

Политички вођа федералиста

Хамилтонов финансијски програм је послужио као катализатор политичке поделе Американаца у две противничке групе. Његове присталице, који су заједно с њим водили кампању за ратификацију устава, наставили су да се називају федералистима а њихови противници републиканцима. Његове политичке теорије су имале одзива код људи који су веровали у владавину "мудрих, богатих и доброг рода" и који су сматрали да демократија значи владавину руље и анархију па се као таква временом конституисала као искључиво северњачка странка чију кичму су сачињавали трговци из Нове Енглеске.¹⁰⁵

Као противници такве политике брзо су се наметнули Џејмс Медисон и Томас Џеферсон који су могли да рачунају на потпору највећег дела Југа као и доста утицајних људи са Севера који било из личних, било из политичких разлога нису трпели Хамилтона. Међу њима треба истаћи Џорџа Клинтона који се налазио на положају гувернера Њујорка као и амбициозног адвоката из Њујорка Арона Бера. На тај начин успостављени савез између политичара Вирџиније и Њујорка је постао језгро нове Републиканске странке.¹⁰⁶ Џеферсон је веровао да Хамилтон тајно ради на уништењу републиканске власти у САД-у и успостављању монархије по европском узору и да ће његова доктрина о "*имплицитној надлежности*" поткопати она ограничења федералне власти од којих зависи слобода народа, док је Хамилтон био убеђен да би Џеферсонове непрактичне доктрине могле довести до опште анархије за којом би вероватно дошла диктатура неког демагога или генерала жељног власти.¹⁰⁷

Други важан извор сукоба с Џеферсоном био је однос према Француској револуцији, односно постављању САД-а према сукобу Велике Британије с француским револуционарима који је избио 1793. Кад су се с пролећа 1794. САД нашле суочене с бирањем стране у сукобу, федералисти су подржали Вашингтонове покушаје да спречи

---

¹⁰⁴ *The Papers of Thomas Jefferson*, ed. Julian P. Boyd, vol. 14, 8 October 1788–26 March 1789, Princeton University Press, Princeton 1958, стр. 535.

¹⁰⁵ Parks, *нав. дело*, стр. 165.

¹⁰⁶ Ова прва Републиканска странка одговара данашњој Демократској странци, назив је промењен у току Џексоновог периода. Модерна Републиканска странка основана је 1854.

¹⁰⁷ Parks, *нав. дело*, стр. 166-167.

рат преговорима, не само зато што су страховали од извоза револуције у САД већ и због економских разлога, јер су трговци Нове Енглеске водили драгоцену трговину са Великом Британијом и згртали велике профите због којих нису били вољни за било какав прекид трговинских односа. Због тога је Вашингтон послао врховног судију Џона Џеја као изасланика у Велику Британију, коме је Хамилтон написао инструкције. Џејов споразум, потписан у новембру 1794. је био жестоко нападнут од стране републиканаца али је успео да одврати од рата и омогући десетогодишњу несметану трговину са Великом Британијом.¹⁰⁸

Како више није био у стању да од плате издржава породицу, Хамилтон је напустио место секретара финансија у јануару 1795. и вратио се адвокатурској пракси. Но, иако више није био члан кабинета, он је наставио да усмерава политику федералистичких посланика и администратора. Помогао је Вашингтону да напише своју "*Опроштајну беседу*" 1796. а његов утицај на владу је остао снажан и за време мандата Џона Адамса, који је углавном задржао Вашингтонов кабинет, и чији су чланови наставили да траже и слушају његове савете.¹⁰⁹

У време избијања тзв. "*XYZ*" афере током које су француски представници запретили федералистима да им се може десити да буду збачени са власти у једној револуцији у САД-у, дошло је до необјављеног поморског рата у водама Западноиндијских острва за време којег је Хамилтон, на инсистирање пензионисаног Вашингтона, постављен за команданта америчке копнене армије а као одговор на очекивану француску инвазију направио је план за освајање америчких колонијалних поседа француске савезнице Шпаније. До очекиваног рата ипак није дошло јер је Адамс најзад узео ствари у своје руке, и на велико гнушање федералиста, пристао да прихвати нову француску понуду о споразуму којим се потврђује да су две земље у миру, а који је склопљен кад је на власт у Француској већ доспео Наполеон.¹¹⁰ Хамилтон је дао отказ на своју позицију у јуну 1800. године, а Адамс је очистио кабинет од тзв. "*Хамилтонових шпијуна*".

Као одговор на то, Хамилтон је покушао да спречи Адамсов реизбор. Он се надао да би федералисти придобијањем већине чланова изборног колегијума могли

---

¹⁰⁸ T. Estes, *Shaping the Politics of Public Opinion: Federalists and the Jay Treaty Debate*, у: *Journal of the Early Republic*, vol. 20, No. 3, стр. 393-422, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 2000.

¹⁰⁹ Parks, *нав. дело*, стр. 171.

¹¹⁰ Dženkins, *нав. дело*, стр. 72.

наћи начина да председнички положај обезбеде свом потпредседничком кандидату Чарлсу Пинкнију насупрот републиканским кандидатима Џеферсону и Бери. Међутим, због њиховог ратног програма и напада на грађанске слободе, федералисти су изгубили многе присталице у народу, што је републиканцима донело победу на изборима, али су због законских компликација оба њихова кандидата добила исти број електорских гласова. Ситуацију је разрешио Хамилтон по чијем налогу је извршен број федералиста убацио у кутију празне листиће, чиме је Џеферсону обезбеђена већина. Подржавањем старог политичког ривала Хамилтон је изгубио престиж у сопственој странци и ефективно окончао своју политичку каријеру.¹¹¹

Последње године и дуел са Ароном Бером

Иако је његово интересовање за политику и даље било јако, Хамилтонова улога у државним пословима након 1801. је знатно опала. Наставио је да објављује своја мишљења у *"Њујоршким вечерњим листу"* који је сам основао. У међувремену су фанатични федералисти у Новој Енглеској предвођени бившим државним секретаром Тимотијем Пикерингом изгубили веру у јаку националну владу, која је била главни допринос њихове странке развоју Америке, а заслепљени мржњом према тадашњем председнику Џеферсону почели да размишљају о стварању једне засебне северне конфедерације од Нове Енглеске и Њујорка, која би штитила трговину, подржавала владавину *"мудрих и богатих"* и одбацила опасне доктрине демократије и француске револуције.¹¹²

Иако је веровао да ће Џеферсонова политика упропастити земљу, Хамилтон их није подстицао на делатност јер није био вољан да уништи Унију чијем стварању је толико допринео. Федералисти су се из тог разлога окренули на другу страну, према пораженом Арону Бери, који је изгубивши углед у Републиканској странци настојао да се на изборима 1804. кандидује за гувернера Њујорка, верујући да ће моћи да се стави на чело планираног покрета за оснивање северне конфедерације. Хамилтон се постарао да овај доживи пораз и по други пут осујетио Берове амбиције, што је био повод за изазивање Хамилтона на двобој. Изазван од стране Бери, кога је Хамилтон сматрао за веома поквареног, амбициозног и опасног политичара, иако је претходно био потпредседник САД у Џеферсоновој администрацији, Хамилтон је написао писма и

---

¹¹¹ Parks, *нав. дело*, стр. 173-174.

¹¹² Исто, стр. 180.

опоруку у вези са двобојем. Пријатељу у Новој Енглеској, Теодору Сецвику, Хамилтон је писао 10. јула 1804. да за сада има само једну поруку и осећање:

„Распарчавање наше империје било би чисто жртвовање великих позитивних предности, а да се ништа не добије заузврат, да се не постигне никакво олакшање у нашој болести, која је *демократија*, отров који ће се даљим поделама само више концентрисати у сваки поједини делић и према томе снажније деловати.“¹¹³

Хамилтон је писао и о своме начелном, верском и моралном противљењу двобојима и да неће пуцати у противника, а тако је говорио и своме секунданту уочи и пре дуела. И поред свега тога, Хамилтон је прихватио изазов, не желећи да буде сматран кукавицом. Фатални сусрет се одиграо у Викохену на обали Хадсона, недалеко од Њујорка, у зору 11. јула 1804. године. Револверски метак је смртно ранио Хамилтона и он је умро сутрадан у кући једног свог пријатеља, а сахрањен је с војним почастима 14. јула.¹¹⁴

Закључак

Иако је Хамилтон најконтроверзнији и најмање слављени од америчких политичких мислилаца и државника, почевши од друге половине XIX века, а нарочито између два светска рата и касније, расло је интересовање за његове политичке идеје и делатност, јер су догађаји показали његову далековидост у многим питањима организације државе. Неки су Хамилтона назвали највећим америчким „административним генијем“, јер је време показало да је у контроверзи избора између лабаве конфедерације суверених државица и чвршћег савеза са већом улогом централне владе у оквиру федерације, његово упорно залагање за другу алтернативу такође открило његову далековидост и политички реализам у финансијским, спољнополитичким, административним, уставним, политичким и економским питањима.

Од свих америчких „очева утемељивача“ Александар Хамилтон се најснажније залагао за снажну и енергичну националну владу. Данас га многи, и на левом и на десном политичком спектру, сматрају за оснивача модерног прогресивизма али

---

¹¹³ “From Alexander Hamilton to Theodore Sedgwick“ (Founders Online, National Archive, <http://founders.archives.gov/documents/Hamilton/01-26-02-0001-0264>, приступљено 15. августа 2018); Оригинални извор: *The Papers of Alexander Hamilton*, ed. Harold C. Syrett, vol. 26, 1 May 1802–23 October 1804, Columbia University Press, New York 1979, стр. 309–311.

¹¹⁴ В. Становчић, у: *Темељи модерне демократије*, стр. 272-273.

пажљиво проучавање историјског контекста и његових писања показује супротно. Хамилтонова заштита права приватне својине, његово разумевање неопходних уставних ограничења владе и, изнад свега, његова приврженост доктрини природног права указују на његов суштински конзервативизам.

Хамилтонови теоријски ставови изнети у његовим памфлетима, затим у време Уставне конвенције, у препискама и разговорима, а још више контроверзе око његових политичких ставова и његови сукоби с више савременика, довели су до недовољно основаних квалификација о Хамилтону као заговорнику монархистичког принципа, реакционарном заступнику интереса крупне трговачке и индустријске буржоазије чиме се имплицирало нужно постојање мотива личне заинтересованости.

Његова амбициозност, иако наслоњена на интелектуалну способност и моралну доследност у приватном животу, и оданост ствари чвршћег државног повезивања у јавном животу одбијала је од Хамилтона људе у Америци, који су тражили непосредност и једноставност, више разумевања за обичног човека, а никад нису били спремни да му опросте ни ниско порекло проистекло из ванбрачног односа ни бескрупулозност у јавним пословима, чак и кад је била узрокована уверењем да је тако у најбољем јавном интересу.

Хамилтон се истакао не само способношћу организатора, него пре свега концепцијама које је изложио и у великој мери остварио и као министар финансија за време председниковања Џорџа Вашингтона. Био је утемељивач Националне банке и ковнице новца и, уз велики отпор и критике, успео је да среди проблеме као што су били дугови револуционарног рата, да уведе први систем федералних пореза, да осигура поверење јавности у државне финансије, и да једној влади без пријатеља обезбеди новчане кредите ван граница земље.

Пре свега, Хамилтон је био један од првих америчких националиста. Веровао је у јединствену нацију где би лојалност људи почивала не на верности локалним државицама, већ на широко схваћеној заједници. Иако конзервативац, није се плашио промене ни експериментисања. Конзервативизам који га је навео да оповргне демократију као непријатељску идејама слободе је произилазио из његовог страха да је иста непомирљива са правом својине које је сматрао светим. На том праву је заснивао своју визију јаке централне владе, способне да се одупре унутрашњим немирима и осигура стабилност. Његове економске, политичке, војничке и дипломатске активности су биле усмерене ка ојачавању Уније САД, која истовремено представља и најтрајнији споменик његовим идејама.

Извори и литература

Извори:

- <http://consource.org>
- <https://founders.archives.gov/>
- Blackstone, William; *Commentaries on the Laws of England*, vol. 2, University of Chicago Press, Chicago 1979.
- *Debates on the Adoption of the Federal Constitution*, ed. J. Elliot, Lenox Hill Pub. & Dist. Co, Philadelphia 1846.
- Hamilton, Medison, Džej; *Federalistički spisi*, Radnička štampa, Beograd 1981.
- *The Papers of Alexander Hamilton*, ed. H. C. Syrett, vol. 1, 1768–1778, Columbia University Press, New York 1961.
- *The Papers of Alexander Hamilton*, ed. H. C. Syrett, vol. 26, 1 May 1802–23 October 1804, Columbia University Press, New York 1979.
- *The Papers of Alexander Hamilton*, ed. H. C. Syrett, vol. 4, January 1787–May 1788, Columbia University Press, New York 1962.
- *The Papers of George Washington*, ed. W. W. Abbot, Confederation Series, vol. 5, 1 February 1787–31 December 1787, University Press of Virginia, Charlottesville 1997.
- *The Papers of George Washington*, ed. W. W. Abbot, Confederation Series, vol. 6, 1 January 1788–23 September 1788, University Press of Virginia, Charlottesville 1997.
- *The Papers of Thomas Jefferson*, ed. J. P. Boyd, vol. 14, 8 October 1788–26 March 1789, Princeton University Press, Princeton 1958.
- *The Records of the Federal Convention of 1787*, ed. M. Farrand, vol. 1, Yale University Press, New Haven 1911.

Литература:

- Chernow, Ron; *Alexander Hamilton*, Penguin Books, New York 2004.
- Conant, Charles A; *Alexander Hamilton*, The Riverside Press, Cambridge 1901.
- Dženkins, Filip; *Istorija Sjedinjenih Američkih Država*, Filip Višnjić, Beograd 2002.
- Mill, John Stuart; *Utilitarianism, Liberty and Representative Government*, E. P. Dutton and Co, New York 1940.

- Mitchell, Broadus; *Alexander Hamilton: Youth to Maturity, 1755-1788*, The Macmillan Company, New York 1957.
- Newton, Michael E; *Alexander Hamilton: The Formative Years*, Eleftheria Publishing, Phoenix 2015.
- Parks, Henri Bemfrod; *Istorija SAD*, Izdavačka radna organizacija "Rad", Beograd 1985.
- Rossiter, Clinton; *Alexander Hamilton and the Constitution*, Harcourt Trade Publishers, New York 1964.
- Tocqueville, Alexis de; *Democracy in America*, vol. 1, Alfred A. Koph and Random House, New York 1945.
- Јовановић, Слободан; *Амерички федерализам*, Публика и друштво, свеска 26, Београд 1939.
- Становчић, Војислав; „Федералист“, у: *Темељи модерне демократије*, Завод за уџбенике; Досије студио, Београд 2011.
- Становчић, Војислав; у: Hamilton, Medison, Džeј, *Federalistički spisi*, Radnička štampa, Beograd 1981.

Чланци и расправе:

- Adair, Douglas; *A Note on Certain of Hamilton's Pseudonyms*, у: *The William and Mary Quarterly*, vol. 12, No. 2, стр. 282–297, Williamsburg 1955.
- Adair, Douglas; *The Authorship of the Disputed Federalist Papers*, у: *The William and Mary Quarterly*, vol. 1, No. 2, стр. 98-122, Williamsburg 1944.
- Estes, Todd; *Shaping the Politics of Public Opinion: Federalists and the Jay Treaty Debate*, у: *Journal of the Early Republic*, vol. 20, No. 3, стр. 393-422, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 2000.
- Holloway, Carson; *Alexander Hamilton and American Progressivism*, у: *First Principles*, No. 52, стр. 1-16, The Heritage Foundation, Washington 2015.